6891

Bibl. Jag.

I

1

Ta sp. prow. na Rusi i Litwie, to, toż, toć, przecież, też, i. „A któżażby za niego poszła? ta to kutwa, niech Bóg broni" J. Krasz. 72.23 „Allons! stary! ruszaj się! – Ta idę, tfy!" A. Fred. 1.87 „I bis kupa gdzieś w łebie trzymać z gołą głową? ta to książę poetów, ozdoba Parnasu" W. Pol 3. Pam. Win. 65 „Wszak za cztery tygodnie jest jarmark w Łowiczu, ta na święty Bartłomiej wielki targ na skopy" ib. 80 „Daremnie się broniłem, daremnie perorowałem: ta zkąd? ta na co? ta po jakiemu? – aha! przekonasz!" Wł. Zag. Pam. st. pan. 4. (*) „At, po staremu, źle ta i źle, niedostatek" J. I. Krasz. 16.63. „My z Hryćkiem stali ta se fajki palili we wrotach" ib. 1.38.

(*) „Taszto nosanie z taką kalwakatą i tak dworno chcieć po królewnę zajeżdżać" P. J. Byk. Ost. sejm. 1.63. – § ta! ta! ta! = to, to, to!, prawda była! gadaj mu tam! „Ta! ta! ta! nie czwarz się waszeć, bo temu nikt nie powierzy" P. J. Byk. Ost. sejm. 1.86 – § lud. ta = pop. tam dodawane w potocz. mowie (u Ld. vulg) cf. tamój „Ja ta nie-

rozumniem takiego zalecania się — po nocy" M.
Bat. Wiek 1878. 284. „Jest tać-ta, jest ta grzecz-
na dziewczka" O. Kolb. Kuj. 2. 11. (·)

Taj sp. prow. ras. i, niech lub będzie „Całemi
wieczorami z naszym dyrektorem nie tylko
rozmawia taj rozmawia" Wł. Zag. Pam. Star. par.
18. „Ot cygaństwo taj już" ib. 23. „~~A niechże~~
(·) „A niechże się ta, ludzie dziwują" O. Kolb. Lud. 1. pie-
śni. 8 „Nie widzieliście-ta kochanka mojego?" ib. 12
„Z tej ta strony jezioreczka na ustyniu" ib. 160
„I ma'ć on ta i poduszki, w morzu kamuszki"
ib. 199. „A ty dziewcze ściel łoże w tej ta nowej
komorze" ib. 222. „A chowajcie mi go przy ma-
tej zbereci, kto ta przyjdzie lub przyjedzie: żoł-
nierz ci tu leży" ib. 268 „A byli ta i drużbo-
wie.." ib. 306

ş — ta, jako zakończenie 2 ej osoby l. mn. (nie
tylko podwójnej) używ. u ludu. Wielu beletry-
stów wprowadzających język ludowy do swoich
utworów najwięcej używa tego zakoń-
czenia i w 1. poj. zam. cie

2

Tabaka – i. ż. ᶎ posp. niekiedy zam. tytoń „Nie wart fajki tabaki" przysł. „A dosyć mnie na pończyk i lulkę tabaki" Ad. Mick. 3. 248.

<u>Tabun</u> - u. m. <u>ny</u> - ów mn. ros. - w ogóle stado, ~~by-~~
~~dła~~ u nas głównie w znaczeniu stada
koni „Przelatują jak tabun rumaków
po stepie" Ad. Mick. 3. 83.

<u>Taczka</u> - i, ż. <u>czki</u> - czek mn. ʒ fig. jako zajęcie przymusowe, ciężki obowiązek „Nudzę się, męczę, stękam i przykuty do taczki wlokę za sobą ciężar nieznośny" JJ. Krasz. 1. 29 „Nie stworzeniśmy na uciechy, musimy każdy pchać taczkę swoją" ib. 71. 20.

Tadeuszek - szka. m. Tadzio - a. m. spieszcz. imię męzkie Tadeusz. „Biedny Tadeuszek zaczął drżeć jak listek" J. Korzen. 4. 119 „No, Tadeuszku, przyznaj mi się Waść, a szczerze" Ad. Mick. 3. 201 „Tadeusz, to Tadzio, dawniej pustak, zapaleniec" M. Gawal. Kur. Warsz. 1875. 212. Felj. „Nieraz pozwoliła się uścisnąć Tadziowi" St. Grudz. Echo 1878. 249.

Tafla – i. ż. z fig. „Przez gąszcz drzew widać było w dali szeroką taflę dużego stawu” M. Gawal. Dworzec 23. 211 cf zwierciadło

Tajemniczość - i. ż. bez l. mn. osłanianie się tajemnicą, ~~powód~~ charakter, światło tajemnicze w jakiem się coś przedstawia „Była alchemia zawsze tylko bujaniem po mglistej krainie scholastycznej djalektyki, dla ogółu niezrozumiałej, a zawsze osłonionej aureolą jakiejś dziwnej tajemniczości" M. Dzien. G. Lwow. 1887. 178. 3.

Tak, przysł. 3 oznacza stopień natężenia, przymiotu i t. p. to co: tyle tak bardzo, tak dalece. „Małżeństwo prędko przyszło do skutku, choć panna podobno nie tak go sobie życzyła" 77. Kras. 1. 51.

Tak przysł. — § posp. jako spójnik, to, (otóż,) tedy, więc „Jak tylko powiesz: obrusiku rozwiń się! tak zaraz ci się obrus rozwinie" O. Kolb. Kuj. I. 112 „Jak się chłopcy dorwali do parasola, tak dawaj go obracać na wszystkie strony" Wł. Zag. Tam. star. par. 21 (¹) § „i tak" = naprzykład, między innemi, na dowodzenie tego „Straszliwe kataklizmy atmosferyczne spadły w ostatnich czasach na całą Europę. — I tak na Bukowinie srożył się cyklon..." Wiek 1885. 147. 3.

(¹) „Tak jednem razem położyli się spać, tak ona go okropnie trapi, że ona nikomu nie powie... tak wykusiła na niem: dzie i skąd. Tak jej powiedział. Ta jak nie jej zezna o wszystkiem, tak drugiego dnia nie dożył, umar zaraz." ~~Wis~~ Tak ta baba tych pieniędzy nie dostała, choć kopała pod jadłowe" Wis Zawada pow. Nowo-Sandecki Karol Mátyás G. lw. 88. 145. 2.

6 10

Takoj

Taki. conj. provinc. rus. więc, a przecież, jednak. „To pan taki wyszło doprawdy?" JS. Krasz. 75. 72. „Niechaj bije, w tydzień się skóra zagoi, zabić taki nie zabije" JIKrasz. 70. 44. „Konie napoiłem, siana przegryzły, jeszcze nas taki dociągną" JIKrasz. 1. 17. „Grosza sobie żałujemy, od gęby odejmujemy, a taki bieda dokucza" JIKrasz. 71. 12. „Przy to trza przyznać, że taki niema na świecie, jak nasze polki" Z. Kaczk. 4. 276. „Bogu dzięki – taki się djabli wezmą" K. Wł. Wój. Spuść. 73. „Myślę sobie, jeżeli nie drogo, to warto kupić – takoj się przyda" Wł. Zag. Tam. star. pav. 7. „Mówcie, co chcecie – a taki on będzie oprysz kiem." Jul. Turoups. G. lwow. 1887. 42.

Takoż przyst. prow. także „Poznałem go, bom go w Rozłogach widział – i on mnie takoż" H. Sienk. Og. i miecz. 3. 289.

7 12

Taktowny -a -e, wnie przst. pełen taktu, zachowujący takt w postępowaniu, przyzwoity, na swojem miejscu. „Znajdowała postępowanie doktora bardzo taktownem i w głębi duszy była mu wdzięczną za tę dyskrecję." M. Bał. Biały murz. 219. „Wpłynęła na ciocię i namówiła ją do taktownego odwrotu" A. Wilcz. Fot. 1. 165. „Ciocia zrobiła minę obrażonej za tak nietaktowne wyrażenie się moje" ib. 174.

<u>Talar</u>-a. m. zdrb. <u>Talarek</u>-rka. m. ż. gra towarzyska, w której stojący w kole szuka talara przechodzącego z rąk do rąk. „Pantofel, gra w karty, niezbyt dowcipna, ale nieoceniona dla zakochanych, lepsza nawet niż mruczek, ba i talarek" A. hr. Fr. Dz. 11. 131.

9 14

franc. talon

Taljon-u, Talon-u. m. -ny-ow, wyraz przy grze: paczka kart pozostałych po rozdaniu, które następnie zabiera ten kto się utrzyma przy grze. „Grając w preferansa, wspólnikowi swemu telegrafuje, jakie mianowicie karty znajdują się w tak nazwanym taljonie" Kur. Świąt. 1872. 60

15

10

Talmigold - r. m. z niem. fałszywe złoto, tombak „Strój niby elegancki, a tandetny, błyskotki z talmigoldu" B. Bol. Nad mod. Dun. 46.

Tałabać -ał -bie st. cz. ndkn. Stałabać, Wytałabać dkn. prow. Galic. rus. depcząc nogami niezręcznie, targać, pruć, niszczyć np. trawę na łące, zboże

Tałapurgć -gł -nie st. cz. dkn. prow. uderzyć, trzasnąć „Miałem kadurną ochotę tałapurgć go za te jego słowa" A. hr. Fr. Dzieła 9. 216.

Tambormażor – a. m. rz-ów mn. franc. tambour, major, starszy nad kapelą wojskową. „Wywija bambusową laską, niby tambormażor przed orkiestrą" A. Wilcz. Wiek 1882. 262. 1.

13[8]

Tamój przysł. przyp. powsz. tam, przestarzałe „tamo" „pociągnął pór kwaterek i zatknął korkiem, a tamój się zwrócił zapełniło w tej flaszeczce" O. Kolb. Kuj. 1. 116. „Co się tamój stało?" od Piaseczna O. Kol. Lud i Pieśni 71. „Wyprowadziła go tamój na rozstajne" ib „Tamój za dworem – tamój za dworem zielonziejsza murawa, tamój dziewczyna – tamój jedyna pasła ślicznego pawa" od Ostrołęki ib. 149 „Napali się tam – popiołu, to rozsiejcie go – po polu. Wyrośnie tamój modry kwiat, będzie mnie żałował cały świat" tamże ib. 152 „Z tamtej strony jeziorecka stoi tamój dwór" tamże 2. 130.

14 19

Tamtoczesny-a-e, owczesny, z tamtego czasu „Błąkając się okiem po tamtoczesnych śladach piśmiennych, napotykasz co chwila wielkie puszcze" K. Szujs. Jad. i Jag. 1. 3. (1)

Tamteczny-a-e przestarz. tameczny, tamtejszy „W chałupie mieszka leśnik, co boru y lasu tamtecznego pilnuje" Rewizya klucza Doleckiego 1664 r. Ks. Jabczyń. Rys hist. Żółkwa 188.

(1) „Praktyka w wymowie, ćwiczenie się w wypowiadaniu swych myśli, a następnie wygłaszanie publiczne tych utworów, dowodzi, bardzo dużo miejsca zajmowały w programie tamtoczesnych nauk" Ad. Bełcik. Aten. 1885. 1. 386.

Tańcujący-a-e; posp. zam. z tańcami, na którym albo podczas którego się tańczy „Zjeździł po okolicy na wszystkie tańcujące uroczystości" A. Wilcz. Fot. 1. 129 „Pani sędzina wyprawia tańcujące herbatki" Kur. Świąt. 1871. 66. 2.

21
15

Tantal – a. m. mytol. potępieniec Hadesu (piekła) skazany na wieczne pragnienie i umieszczony śród wody, która, gdy ją chciał zaczerpnąć zawsze się przed nim usuwała. Ztąd przyp. „męki Tantala” v. Tantalowe gdy kto nie może używać tego na co patrzy, a czego takmie „Wycierpiawszy za życia ojca, wierutnie skąpego, męki Tantala – musiał się używać” J. T. Uwarz. 29. 21. („Nastąpiła indagacja inspektora, istne męki tantalowe dla biedaka” Dz. Ant. J. G. Lwów. 1886. 274. ?)

16 22

Tapczanik -a m. ki -ów mn. zdrb. tapczan, lichy tapczan. „Stało w tym pokoju łóżko zasłane, kufer i tapczanik" Fl. Krasz. 72. 17.

17 23

Tapety - ów. lmn. niem. Tapete, obicie papierowe do wyklejania ścian w pokojach „Sala obrad kongresu jest mniej więcej kwadratowa, z białemi ze złotem tapetami” Echo 1878. 135.

Tapetować - ał - tuje st. cz. ndkn. Wytapetować dkn. wyklejać ściany tapetami „Salon wytapetowany biało” M. Bał. pam. dziad. 22.

<u>Taradaja</u> -ai. ż. -aje -ai mn. <u>Taradajka</u> -i. ż. -jki -jek mn.
≀ kapota szlachecka, taratatka. „Podkomorzy miał na sobie taradaję z szaraczkowego sukna, z potrzebami i z bobrowym kołnierzem" T. T. Jeż 2. 5.

25

<u>Tarantas</u>-a v. u /m. sy-ów nm. ross. bryczka albo powóz, mający pudło zawieszone między dwoma drągami zamiast na resorach „Tarantas jest to powóz, którego pudło leży na długich drągach, miejsce resorów zastępujących. Niosą bardzo lekko" E. Żmij. Sc. z ży. wsch. 1.179 „Szczególniej trudno mu było przyzwyczaić się do tarantasu straszliwego wehikułu bez resorów" Wł. Sab. G. Lwow. 1882. 123. 1. Felj. „Tarentasy, i karyolki z końmi w hołoblach, z brodatymi izwoszczykami w tołubach, mijały w różnych kierunkach" J. Gord. Kauk. 227.

Taras -u. m. ξ prow. Zakopane 1) nieporządek 2) kłopot. Tarasić się, broić, robić hałas. Wł. Kosiń. Rozpr. wydz. filol. Akad., 10. 304. ob. Potarasić. Tarasić (starasić dok.), gw. góral. tarmosić, szamotać i t. d. „Bodajby cię Jasiu siwy koń starasił, podkówkami zgrabał, po coś do mnie ściągał?" J. Kopern. Pieśni Górali 38. 499.

19

26

27

20

Taratatkowy -a -e, od taratatki, żart. chodzący w taratatce „Sąsiad, taratatkowy jegomość, który pachniał ekonomem o milę" J.I. Krasz. 19.45.

28
21

Tarcza -y. ż. § fig. z powodu podobieństwa kształtu: „Tarcza słoneczna okryła się barwą krwi.” Kr. Uran. Lubo. 1. 5. § metonim. herb. szlachectwo „Dla takiego jak ja hrabiego Adama — ożenić się... mogłoby odzłocić prastarą tarczę familijną.” Id. 2. 33. 75

tarnka
Tareczka-i. ż. zdrob. tarka, owoc tarniny.
„Nie wiele nas matka miała, na tareczki wysyłała, weźcie dzieci kobiałeczki i biegajcie na tareczki" O. Kolb. Kuj. 2. 253. (1)

Tarnina-y. ż. tarn „Po polach narzucanych kamieniami, ciągną się wąskie płaty tarniny" A. Wilcz. Tyg. powsz. 1882. 211.

(1) § W pieśn. lud. jako porównanie do czarnych oczu „Oczka moje oczka, wy moje tarecki" J. Kopern. Pieśni Górali 31. 389 „Dana moja dana, Marysia kochana, oczki jak tareczki, buzia jak śmietana."

<u>Targ</u>-u. m. ż przyst. „w targu gniewu nie ma" t.j. nie ma się co zrażać i uważać o to, gdy ktoś podaje wysoką cenę i trzyma się przy niej ż przysłówkowo: „targ w targ" = potargowawszy się „Targ w targ - nabiłem się bestję żyda o tapę, ale obiecał mi dać za całe lato pilnowania rubli" Aut. wiem. Nad wisłą 10.

Targowiczanin -a. n. czanie -czan (czanów) um. uczestnik lub stronnik konfederacji Targowickiej „Gdy Branecki karetą swą ruszył do Jassów, i za tą niepoczciwą pociągnął karetą ogon Targowiczanów, jak za tą kometą: lud prosty, choć w publiczne nie mięszał się rady, zgadnął zaraz, że ogon ów jest wróżbą zdrady" Ad. Mick. 3. 195. „Moskwa mnie uważała gwałtem za stronnika. Dano Soplicom znaczną część dóbr nieboszczyka; targowiczanie potem chcieli mnie zaszczycić urzędem... Gdybym wtenczas chciał się przemoskwicić!" ib. 269.

32
24

Tarmosić -sił -i st. cz. ndkn. Potarmosić, Wytarmosić dkn. targać, szarpać, szamotać „Ukazał się olbrzymi dzik… zażarte Burki i Brysie tarmosiły zwierza" Wiek 1885. 9. 3. „Biorę więc chłopca za ucho, chcę go potermosić trochę nie dla bólu ale dla postrachu" Wł. Zag. Pam. star. par. 22. „Przyczepiła się do pana Pawła i zaczęła go tarmosić i obracać na wszystkie strony" J. Korzen. 1. 24.

<u>Tartinka</u>-i. ż. <u>-nki</u>-nek. lm. franc. tartine, kawałek bułki lub białego chleba z masłem, zimnem mięsiwem, kawiorem i innemi delikatesami, konfiturą i t.p., kanapka, buterbrot. „Wprowadzone u nas na przyjęciach wieczornych podawanie tartinek, czyni potrzebę umiejętnego ich robienia" L. Cw. Dłum. 1883. Dod. 196. „Na eleganckie tartinki idzie sarna, zając, indyk, pasztet zimny.." ib. „Z wielkim wdziękiem wywiązywała się z roli gosposi, zaprawiając herbatę czarownemi uśmiechami, a tartinki dowcipem" Haj. G. lwow. 1887. 132.

<u>Taśtać</u> II. cz. ndkn., prow. Kuj. szarpać kogo, targać, (tarmosić) szamotać, „czego mnie taś-tasz? nie taśtaj!" <u>Wytaśtać</u> dkn. „wy-taśtał go za uszy."

Taszczyć cz. ndkn. vus. przemocą prowadzić, ciągnąć, wlec „Zdaje się że cię uragan pędzi, lub szatan porwał i taszczy do swego królestwa" Spust. 91. „Taszczą go przez całe piętro i już się ruchać nie mogę" K. Zal. Art. 264. 85 „Wreszcie przychodzi policyantowi pomoc i taszczą kobietę na dorożkę, a następnie odwożą na policyę" G. nar. 1884. 180. 2. „Tyle jest dziś złodziei ze stanowiskiem, których jednak za kradzież nie taszczą do ula" Kur. świąt. 1876. 60. 3. § — się zaim. gramolić się, ogólnie iść, postępować naprzód pokonywając jakikolwiek opór „Stary taszczy się z trudnością na kozioł" A. Wilcz. Woły rob. 48. Potaszczyć, Przytaszczyć, Wytaszczyć, Zataszczyć dkn. „Dniepr całkiem krwią się zafarbuje, potaszczy o porohy roztrącać trupy wrogów" M. Czaj. Wernyh. 2. 290 „Patrzcie, toćem wiadro sama przytaszczyła!" J. Kras. Bis. lit. 11. 37. „Gospodarz w kozie, w najgorszym razie i ją zataszczymy." K. Zal. Bis. lit. 5. 308.
„Taszczy tak trupa na cmentarz byle prędzej, jak

najprędzej." Wied 1888. 9. Febr

36

28

Tatarować-ał-ruje st. cz. ndkn. Wytatarować

dkn. bić, chłostać „Wytatarowałem mu plecy, tak że pamiętać mnie będzie" Tyg. Il. 2.6.101. „Jakby cię Franek obaczył, że mu chleb odbierasz, toby ci tęgo wytatarował skórę" Dor. Kopeć Ruch lit. 1876. 2.371.

37
29

Taternik - a. m. - cy - ków um. prow. turysta w Tatrach, obeznany z Tatrami, bywalec tamtejszy. „Bałając się myślą poznania tej odległej ustroni, na przeciwległych stokach Tatr, miałem z razu wiele trudności... Skoro mój towarzysz wkrótce już do Warszawy odjeżdżał, z taternikami par excellence, jak Polski Grzebień, Garłuchowski Szczyt i t. p. ... nie mogłem się puszczać w zawody..." Fel. Chodor. Tyg. powsz. 1882. 61.
„Ho! ho! pan Doktor Ch... już jaki taternik, a chodzi powolusku, ino ciągle, nie zatrzymując się... – Ha! pomyślałem, wykieruję się i ja kiedy na taternika..." ib. 60.

30 38

Tato -y lub a, m., Tatko -i lub a, m. Tatuńcio -a. m. ojczunio, tata, tatka „Tato, ach tato nasz jedzie!" Ad. Mick. 26 „A gdzież został nasz tato? - Niebożęta? co? wasz tato?" ib. 57. „Powrót taty" ib. 25 „Czyście tęsknili do tata?" ib. 26 „Najświętsza Matko, zmiłuj się, zmiłuj nad tatem" ib. „Na pierwszego tatko odbiera pensję" B. Prus To i owo 30 „Tatuńciu, a kiedyż pójdziemy do jaśnie wielmożnego?" J. I. Poi 2. 22.

<u>Tawerna</u> -y. ż. <u>ry</u>-wern. mn. franc. taverne, szynk, gospoda w lichym gatunku, to co knajpa „Błądził po krętych ulicach Paryża i tak doszedł do jakiejś tawerny, zkąd rozlegał się odgłos muzyki" Dodz. Opow. hist. 133.

40

31

Teatr – u m. tru v. tra – ów mn. z grec. theatron, od theaomai, patrzę, budynek, dom, gmach, w którym odgrywają się widowiska sceniczne. „Komisya powołana do przebudowy teatrów w Wiedniu, uznała za rzecz niezbędną zaprowadzenie kurtyn żelaznych" Echo muz. teatr. 4. 279. z widowisko sceniczne, przedstawienie sztuki dramatycznej, spektakl. „Ale wszakże dziś teatr, mamy pono loże?" A. Gr. Fr. 2. 13. „Na teatr jeszcze nie czas, wszakże skończej niema" ib. 16. widownia. z przen. miejsce, pole, jakiegoś bądź działania. „Poznajmy bliżej kobietę, która jak meteor nagle wstępuje na scenę naszego wiejskiego teatru" J. I. Krasz. 72. 5. (1) z „być w teatrze" lub do teatru na widowisku teatralnem. Dawniej mówiono być „na teatrze" lub na teatr „Będziemy na teatrze" J. U. Niemc. 2. 219. „Co dziś dają na sztukę? jadąc na teatr zapytał się godzi" ib.

5) dawniej mówiono z łac. grec. „teatrum" n. niedm. „Co do zabaw, teatrum dosyć nam ich stawi" J. U. Niemc. 2. 111. ~~107~~

(1) „Dla niej pragnął tego marzonego skarbu.. i losów na jakie zasługiwała.. świetnych.. aby ją na właściwy teatr, w społeczności jej wykształceniu właściwą przeniósły" J. I. Kraszewski. Kam. w dł. ryn. 50. „Te powaby na świetniejszem teatrum brylować powinny" J. U. Niemc. 2. 117.

41

32

Teatralny -a -e, 3 fig. sztuczny, nienaturalny, udany, obliczony na efekt „Nie mam majątku - dodała przytłumionym głosem, z boleścią nieco teatralną" JI. Urasz. 72. 94. „Żal jej było zaprawdę dziwny i tak teatralnie od żywej natury jej przybierał barwy, że go zrozumieć było niepodobna" ib. 73. 51. „Ja panią kocham! - zawołał z ruchem prawdziwie teatralnym, padając na jedno kolano" ib. 73. 147. „Kogóż zwiodą te teatralne uśmiechy, rzuty rąk, wszystkie żarciki?" ib. 35. 76.

33 42

Teatrzyk - u. m. ki - ów mn. zdrb. teatr małych rozmiarów, mówiąc o budynku; jako przedsiębiorstwo teatralne, prowadzony na małą skalę, skromnemi siłami rozporządzający. „Wykonanie względnie do sił i do warunków którymi rozporządzać może teatrzyk w Tivoli było nader staranne" Z. Gaz. Wiek 1875. 162. 3. „Derez i Drapacz dyrektorowie teatrzyków ogródkowych" Kur. Codz. 1878. 142.

Techniczny -a -e, właściwy pewnej sztuce, kunsztowi, rzemiosłu i t. d. „Koniarz ma swoje termina techniczne, których z przyciskiem używa, mówiąc nie tylko o koniach, ale nawet o ludziach" J. I. Kras. 18. 29.

34

<u>Teczka</u> - i. ż. <u>czki</u> - czek lm. - zdrob. mała teka na papiery „Lucia śpieszyła na lekcje ze swoją teczką w ręku" J.I. Krasz. Wiek 1878. 63.

Tekla - i. ż. imię kobiece, spiesz. Teklunia - i, Teklusia - i. ż. „Widywał pannę Teklę w Warszawie" J.I. Krasz. 1.52. „Tekluni rękę rozporządzono bez jej woli" ib. 51. „Poznaję i pannę Teklunię, która tak prześlicznie mamę swą przypomina" An. Wi. 5.184.

<u>Tekst</u> – u. m. ty-ów mn. ≈ posp. „teksta" (lub <u>teksty</u>) w l. mn. piosnki, wierszyki „Śpiewa jeszcze dawne piosnki czyli <u>texta</u> z czasów Konfederacji Barskiej" J.I. Krasz. 71. 76. „Panna Kunegunda śpiewająca nawet teksty światowe a w kościele intonująca godzinki" A. Dol. Tut. 1. 50.

<u>Telefon</u>-u m. -<u>ny</u> -ów mn. grec. tele daleko i fone, głos, przyrząd elektro-magnetyczny służący do przesyłania dźwięków na dalekie odległości sposobem telegraficznym. „Przeraźliwe dzwonienie, zmusiło go wstać i zbliżyć się do telefonu. — Kto mówi? — odezwał się, przykładając drewniany kieliszek do ucha. — Kto mówi? — zapytano go nawzajem" Haj. G. Lwow. 1887. III. 1. „Z zestawienia rezultatów wynika, że posługując się przewodnikami niedzianemi, doniosłość telefonu jest, w przybliżeniu, proporcyonalną do przewodnictwa drutów" W. Niewiad. Rola 5. 318.

37 48

Telefoniczny-a-e, od telefonu „Otwartą zostanie stacja telefoniczna w urzędzie telegraficznym, w celu nadawania i odbierania depesz telegraficznych w drodze telefonicznej" G. lwow. 1887. 273. 3.

Telefonować -ał -uje st. cz. ndk. Zatelefonować dkn. rozmawiać z kim przez telefon „Zatelefonowałem do Konrada prosząc go aby mu przysłał rękopisu" Kaj. G. Lwow. 1887. 133. 2. „Z drutami (niedzianemi) odpowiedniej średnicy, można telefonować bezpośrednio, bez przerwy w jakiejkolwiek odległości." W. Niewiad. Rola 5. 318.

<u>Telegraf</u> - u. m. -fy -ów nm. - z grec. tele, daleko, i grafo, piszę, wszelki przyrząd służący do przesyłania wiadomości do odległych miejsc w jaknajprędszym czasie. Dawniej był w użyciu tylko optyczny, polegający na wystawianiu umówionych znaków, a ograniczony dziś do sygnałów na kolejach i okrętach. Obecnie ma znaczenie tylko t. elektromagnetyczny, polegający na szybkim przebiegu elektryczności po przewodnikach metalowych). „Dziś myśl człowieka iskrą te-(1)

<u>Telegraficzny</u> - a. -e od telegrafu i telegrafowania (2)

<u>Telegram</u> - u. m. -my -ów, depesza przesłana telegrafem. „Skutkiem przerwy jaka od wczoraj ma miejsce na linji telegraficznej Odeskiej, telegramy posyłane w obchód dalszą drogą, ulegają dziś znacznej zwłoce" Now. niedz. 1877. 13. „Dostał odemnie telegram z drogi" Hej. G. Lwow. 1887. 131.

(1) telegrafu przesyła swe słowo najszybciej". J. Dzierżk. 5. 72

„Telegraf całą siłą drutów pracuje nad przenoszeniem zapewnień pokojowych" Dz. pol. 1888 31.1.

(2) „Siostry poglądały na niego ukradkiem, uśmiechały się i dawały sobie telegraficzne znaki oczyma" M. Bał. pan. dzia. 142.

51

39

ob. Przetelegrafować

Telegrafować -ał -fuje st. cz. ndkn. Zatelegrafować dkn. przesyłać wiadomość telegrafem „Pani Idalja telegrafowała dwa razy na dzień dowiadując się o mężu" Ił. Kraszew. Wiek 1878. 64. „Zatelegrafowano ostrożnie bardzo do rządcy o chorobie pana" ib. § posp. dawać komu znaki umówione „Grając w preferansa, wspólnikowi swemu telegrafuje, jako mianowicie karty znajdują się w tak zwanym taljonie" Kur. Święt. 1872. 60.

„Z drogi już telegrafował o swojem przybyciu" M. Bał. pans. dziady 208.

Temat – r. m. przedmiot, materja do rozprawy, ćwiczenia szkolnego i t. p. a w potocz. mowie do rozmowy, zastanowienia się. „Wciąż rozmarzony na ów temat, namiętnie przyciskałem ją do siebie" Z. Mell. Groch. wian. 17 „Niecierpliwiła się babina, że rozmowa na temat małżeństwa nie schodzi" Wł. Jun. Wiek. 1886. 200. 1.

<u>Temida</u>-y. ż. grec. Themis, mytol. grecka bogini porządku społecznego i sprawiedliwości; ztąd posp. meton. sprawiedliwość. „Jestto sprawa ciemna i tajemnicza - w której Temida, z opaską na oczach wyrokować musi" Ł. Sarn. G. Lwow. 1885. 137. 1. § „Kapłan, sługa, syn Temidy" = prawnik, jurysta. „Oświadczył jej wesoły i wyświeżony syn Temidy, że papiery te właśnie wczoraj wyszły z jego własnej kancelarji" J. I. Kraszew. 1878. 65. „Komfort gabinetowy, jakim się dziś otaczają obrońcy Temidy, a który przy honorarjach odbija się na kieszeniach klijentów, podówczas nie był im znany" A. Wilcz. Fot. 2. 6.

__Tempel__ – pła. m. prow. niem. pewna gra w karty hazardowna, rodzaj faraona, w którym pieniądze stawiają się nie na kartę ponterką, lecz na jedno z 13 pól przedstawiających tyleż kart w talji, a narysowane na suknie stołu lub na papierze.

Temperament -u. m. -y, -ów lm. łac. temperamentum (dosłow. pohamowanie, zrównanie) usposobienie wrodzone, skłonność indywidualna ku pewnym uczuciom, namiętnościom i t. p. „Odziedziczyła po matce szalony temperament, który nie przyszło teraz mitygować wychowaniem i karnością wyjątkową." M. Gawal. Bluszcz 23. 203. ob. H. Struvego „O Temperamencie" Warsz. 1868

56

43

Templiczek-czka m. daw. z łac. templum i franc. temple, budowla w kształcie małéj świątyni dla ozdoby ogrodu. „W ogrodzie śliczny wystawił templiczek" JU Niem. 2. 212.

Tempo -a. n. włos. miara szybkości taktu w muzyce, tańcu i t. p. poruszenie w ćwiczeniach wojskowych i szermierskich. „Powolne tempo" „szybkie tempo" „Grano tę komedyjkę w zbyt rozwlekłem tempie" Słowo 1883. 13. 3. „I nad głowami gości błyskawicą mignął, przypominając polskie fechtarskie wymysły: krzyżową sztukę, młyńca, cios krzywy, raz cięty, cios kradziony, i tempy kontrpunktów, tercetów, które też umiał, bo był ze szkoły kadetów" Ad. Mick. 3. 308. Temp -a. m. ?

„Wszelkie ruchy miał czysto wojskowe, na tempa musztry podzielone" J. J. Dyk. Rom. i pow. 5. 2.

Temporyzować cz. ndk. Tem. fran. zwłóczyć, odwlekać, kunktować, odkładać do jutra. „Trzeba jeszcze temporyzować; naglić rzeczy, dostałbym odkosza niezawodnie" Al. hr. Fr. Dzieła 9. 8.

Temroka - i. ż. prow. pomroka? ciemności?

„Tu znowu cisza grobowa całego cię chłonie, tylko jęk koni i woźnicy przerywa to cmentarne łożyszko i tę nieprzebitą temrokę, co wszystko sobą pożarła. Błąkasz się, sam nie wiesz gdzie i dokąd?" Spuś. wiecz. 86.

<u>Ten</u>, <u>Ta</u>, <u>To</u>, zaim. § „To" w r. nij. używa się w znacz. zbiorowem, zamiast: oni, ci, te. albo też stosuje się do pojedyńczej osoby, co nadaje cechę lekceważenia, poufałości „Tu niema co z niemi polityskować, bo się to tylko rozzuchwala" J.I. Kras. Wiek 1878. 8. „Choć to małpuje dobre towarzystwo, ale na łokciach im znać, że przy biurku sobie hrabiostwa atramentem wypracowali" B. Bol. Sam. Bar. 16 „Tociem to ja jej matka, znam ją jak swoją, a wiem że to poczciwe było - nie porało by tak w świat" J.I. Kras. 34. 55. „I to wyszło na ludzi, a miało to głowę jak ceber wielką a jak ceber wywrócony próżną. I patronuje to teraz, i dmie się" ib. 64. 11 „Mało to ~~[illegible]~~ go znałem, wszelako poczciwe to było, niech mu Bóg da niebo" ib. 72. 10. „Żeby pani widziała, jak to wygląda, jakie to sobie tony daje, jaki pani czyhowały!" Id. Wiek 1878. 59 „Coby to była za

rozkoszna dziecina, gdyby to umiało mówić!" Haj. G. lwow. 1887. 128. § niekiedy przestaje być zaimkiem wskazującym i jest tylko pewnym rodzajem określnika następującego po sobie rzeczownika „Te kobiety nie mają najmniejszego instynktu, skoro lecą do ciebie jak ćmy do płomienia" M. Gawal. Dkwa 22. 364 „Cośmy się w tym Wiedniu nie nacawanturowali!" M. Bał. Kłosy 12. 215 (1)§ „to" jako spójn. „a to" ob. a (1) spój. § „I to" = a do tego, a nadto, co więcej „Lecą jak ćmy. do płomienia i to… malowanego" M. Gawal. Dkwa 22. 364.

(1) = a mianowicie „Rozwijać dorastające pokolenie, a to przez zajmowanie go sprawami naukowemi" G. lwow. 1885. 155. 2 „Mieszkanie wynajęli przed kilku dniami na 10 dni tylko, a to, by mogli nie mieszkając tam stale, oknem na ulicę wyglądać" ib. 156. 3 § prow. kuj. toto, wskazujące = to, ot to; rus. w Gali. toto.

61

46 2.

(Ten-ta-to) § „tóż" jako spójnik §
skróc. to też, więc, wszakże, przeto „Ry-
cerz spieszony, mawiano u nas nasio-
czas w Polsce, to posąg stęgłowy. Toż
pielęgnowano naówczas konie z niezna-
ną dziś staranności·ą.." Z. Kaczk. G. lwow.
1887. 177. „Bardzo był rad, że miał za-
jęcie przez cały dzień, bo robota ta od-
pędzała odeń czarne myśli, które mu się
wiązały nakształt. Toż był prawie we-
sół z innymi.." ib. „Toż mi pana mo-
cno żal, żeś się zasakryfikował. Ten ty-
tuł męża, który pan na siebie przyjął,
niczwele panu przyniesie pociechy" J. Ko-
rzen. 1. 109.

(1) „Czego my to nie wymagamy od tych bie-
dnych artystów. A to ten źle wysłowi-
czył myśl autora, a to ów źle zrozumiał, a
tamten spaczył charakter.." S. Krzem. Dhw.
18. 159. (2)

§ niekiedy zam. „on" np. „Cóż to? ogłuchł?

wołam i wołam, a ten nie słyszy" M. Bał.
Pans. dzia. 111.
(2) „Ach Leonie!... biedne są te matki z synami
swojemi!" J. Dzierż. 2. 193

62

47

Tendencja-ji. ż. cje-cyj. mn. łac. dążność, kierunek czyjej działalności

Tendencyjny-a-e, mający pewną tendencję, skierowany ku pewnemu celowi „Tendencyjnemi artykułami służyli kaście, w której on rej wodził” Dodz. Opow. hist. 120.

Tenor-u. m. § Tenor-a. m. śpiewający tenorem, tenorzysta. „Pozatym, że świat mieć będzie mniej jednym tenorem" J. I. Kwart. 73. 147 „Wyruszył gonić za rozpaczonym tenorem" ib. 149. „Tenor o którego zaangażowaniu donosiliśmy, dziś wystąpi pierwszy raz w „Robercie Dyable" Wiek 1886. 172, 3.

Teodor-a m. imię męzkie „Jedynak, pan Teodor wychowanie odebrał w Warszawie" Ił. Krak. 29. 11. śpiewn. Teodorek-rka Teoś-sia „Jej kochany ale „maślany" nieco Teodorek" Wiek 86. 24. 3

u Ld. teoryczny.

Teoretyczny-a-e-nie-oparty na teorji, nie praktyczny „Z ksiąg teoretycznych wyniosła się muzyki daleko więcej, niż jej pospolici amatorowie umieć zwykli" J. I. Kras. 2. 129. „Kwestje małżeństwa teoretycznie rozwiązywać się nie mogą, życie i stosunki rozcinają te węzły w niespodziany sposób" B. Bol. Fam. Fan. 111.

Teoretyk-a. m. obeznany z teorją jakiejś nauki i t. p. albo opierający się na teorji nie znający przedmiotu z praktyki, oppos. praktyk. „Był to teoretyk w najściślejszem słowa tego znaczeniu, który pędził żywot wcale nie porządny, porządek zaś całkowicie w głowie nosił i na papier wylewał, przedstawiając takowy społeczeństwu pod postacią zagadki do rozwiązania" T. T. Jeż Now. 1878. 142 „Mecenas, znakomity teoretyk wobec profanów, ale w praktyce, przegrywający wszystkie sprawy" Wiek. 1877. 81. „Jeden z najpiękniejszych mazurków (Chopin'a) op. 30 N. 4. słynny z owego szeregu postępują-

cych kwiat, który w taki kłopot wprawia teo-
retyków, zmuszonych przez wzgląd na ten ge-
njalny utwór, do robienia wyjątku w regule"
L. Mart. 9. mar. 1883. 17. 2.

66
48

<u>Teraz</u> przysł. z posp. w opowiadaniu, przy opisywaniu położenia, miejscowości i t.p. staje się niekiedy przysł. miejsca, to samo, co: dalej, pozatem, np. „teraz tuż za domem, była piwnica." cf. później

Ż w mowie lud. posp. wymawia się <u>tera</u>
„Tera pewno śpi" Haj. G. lwow. 1885. 236.1.

Tercet - u, m. ty - ów mn. włos. terzetto, arja lub inny utwór do śpiewu na trzy głosy, nie zawierający akompaniamentu || przen. trójka czego: „Przed dziewięciu miesiącami obdarzyła go żona trojgiem dzieci, a w tych dniach ponownie ujrzały trojaczki światło dzienne w jego chacie. Matka podwójnego tercetu i członkowie takowego cieszą się jaknajlepszem zdrowiem" Dz. pol. 1886. 99. 3. || termin szermierski: „I nad głowami gości błyskawicą mignął, przypominając polskie fechtarskie wykręty: krzyżową sztukę, młyńca, cios krzywy, raz cięty, cios kradziony, i tempy kontrpunktów, tercetów, które też umiał, bo był ze szkoły kadetów" Ad. Mick. 3. 308.

50 68

<u>Terefere</u> ż posp. przysł. „terefere kuku, strzela baba z tuku" = plecierz koszałki opałki „Tere-fere kuku! strzela baba z tuku! nie mnie to gadaj przynajmniej" J. I. Kras. 31. 161 „Znam go dobrze, charakter pewny, mnie wiele a pracować lubi. – Terefere kuku! wszystko jest! tylko niema czego potrzeba!" ib. 46. 42

<u>Terefelki</u> -ów mn. bzdurstwa, bagatelki, drobiazgi „Miałem budkę, gdzim z początku szkaplerze, paciórki, obrazki, medaliki, krzyżyki i różne terefelki trzymał" J. I. Kras. 31. 81.

Teresia - i. ż. Teresieńka - i. ż. - zpieszcz. - imię kobiece Teresa „Hej hej! Teresieńku nieboga" O. Kolb. 1. 107

dziwowisko,

Termedja - ji. ż. komedja, awantura, niestworzone rzeczy „Co potem za termedje były, powiadam majstrowej, czysto na teatrze" B. Bol. Przed burzą 76. „To były termedje dopiero, jak mnie zaczęli uczyć chodzić, coby naprzód całek stąpać na piętę, potem na jednej nodze na palcach stać" ib 117. „Nazajutrz [illegible] pierwsze zabawy i owe kozackie komedje, i termedje, i sejmikowe perorowania powracały" JJ. Krasz. 90. 52.

71
52

Termin - u. m. § „zbić kogo z terminu" = zmięszać, onieśmielić, zdekoncertować, [wysłonić] odebrać przytomności, zakłopotać. „W środku rzeki zdawało mi się, że nadbrzeżne chałupy i drzewa suną się jakby w Szenek katarynce, albo, co jeszcze gorzej, że woda mnie i kuca unosi. Kłapanie podków po śliskich kamieniach, szum przerywanego prądu, wytryski z przed końskich kolan padające na plecy i na kołnierz, zbiły mnie z terminu do reszty." A. Kr. Fr. Dzieła II. 181.

Terminator - a. m. rzy-łów nm. chłopiec będący w terminie to jest terminujący u rzemieślnika. „Ignaś został już aktualnym terminatorem i przełamawszy pierwsze lody, szedł szybkim krokiem do celu i poznawał się z tajemnicami rzemiosła." J. Korzen. 6. 282.

Terminologja -ji. ż. gje -ij mn. łac. grec. słownictwo, zbiór wyrazów i wyrażeń właściwych pewnej nauce, sztuce, rzemiośle i t. p. albo też nauka właściwego nadawania nazw w pewnej gałęzi wiedzy. „Przebaczysz jeśli w tej szalowniadzie, za który autentyczność ręczę, zdybiesz się z terminologją myśliwską" Spuś. wiern. 71.

53 14

Terno-a. n. l.m. terna pewna kombinacyja loteryi liczbowej, gdy wyjdą wszystkie trzy postawione numera „Terno wygrywa cztery tysiące ośmset razy, i żeby trafił tylko..." A. Wilcz. Tyg. pow. 1880. 466.

75

54

<u>Teroryzm</u> – u. m. Łac. rządzenie przy pomocy grozy wywieranej na społeczeństwo. „Rzadko w dziejach daje się spotykać taki teroryzm posługujący się tak rozgałęzionem a tak niedościgłem szpiegostwem" B. Bol. Szwedburg 7. – „Starają pomnożyć liczbę swoich tryumfów, aby niemi sterroryzowanych i łatwo teroryzmowi poddających się Francuzów zadziwić, olśnić, pokonać ostatecznie" Z. Sarn. S. lw. 1885. 137. 1.

<u>Teroryzować</u> st. cz. ndkn. ~~zapły~~ rządzić masa- [owładać, opanować, przerażać] mi za pomocą teroryzmu, wywierać grozę.

<u>Steroryzować</u> Dkn. „Więźniów wszelkiemi sposoby usiłowano steroryzować, aby z nich wyciągnąć zeznania" B. Bol. Szwedburg 128. „Nie szło mu o to jak nabędzie majątek, tylko, aby go nabył. Tą potęgą miał zdobyć sobie znaczenie i steroryzować opinję" M. Bał. Tydz. 2. 84.

55 76

Teuton -a. m. nowie -ów nm. nazwa narodu staro-germańskiego, która później służyła ~~za~~ zbiorowo dla wszystkich plemion germańskich i z której powstała dzisiejsza niemców t. j. deutsch v. teutsch

Teutoński -a -ie, od teutonów, niemiecki „Widownie miecz Teutoński z Norymberskiej stali" Ad. Mick. 3. 179.

Terytorjum niedm. n. r. ja-ów nm. Łac. territorium, pewna określona przestrzeń kraju, prowincji, dóbr „W tym ogródku spotykają się jak na terytorjum neutralnem najdalej od siebie na świecie stojące postacie" J. I. Krasz. 72. 167 „Trzoda chlewna i konie dzierżawcy jako niepiśmienne, nie mogły czytać kontraktu dzierżawnego, a tem samem strzedz się terytorjów od dzierżawy wyłączonych" A. Wilcz. Fot. 1. 134.

Tęczowaty -a -e, na kształt tęczy, mieniący się w różne barwy fig. „Tęczowate rozmyślania" Ad. Mick. 1. 255.

Tęczówka -i. ż. błona oczna 2 papierek sturublowy „W kasie spoczywało pięć tęczówek" Kur. Codz. 88. 355. 2

57 79

w chełmińskiem. Łowicz

<u>Tępica</u> – y. ż. prow. ~~ściupta~~ siekiera, ~~topór, w ogóle narzędzie ostre przytępione~~ „Siekiery ci nie pożałuję – mam właśnie tępicę, ale jeszcze nie zbitą i wcale niczego" H. Kwarz. 5.52.

Tfy wykrz. tfe, tfu, znak zniecierpliwienia, obrzydzenia, wstrętu, wyraz naśladujący plwanie „Allons! stawy! ruszaj się! – Ta idę, tfy!” A. hr. Fr. Kom. 1. 87. „Zdrzemnąłem się znowu. I… wyobraź sobie jegomość, że ot tak, jak jegomości teraz widzę, widziałem cię w peruce i krésym fraczku. – Tfy! tfy! przeżegnaj się wasze – a toćby już był koniec świata” J. Korzen. 10. 332.

58 81

Tilbury nieodm. n. ang. karykiel na dwóch kołach „Tilbury hrabiego stało w ulicy" JI. Kraw. 73. 148.

82

59

Tiul-u. m. le-ów. mn. franc. tulle, delikatna tkanina na sposób koronek „Chyba przekreślić te tiule, ptyfenie, blondyny, kaszemiry, perły i kamienie" Ad. Mick. 3. 311.

Tiulowy-a-e, z tiulu „Ta główka godna świetniejszego pokrycia nad prosty tiulowy czepeczek" J. I. Krasz. 76. 56.

83

60

Tłómacz -a. m. cze-y r. ów mn. 3) fig. biegły wykonawca utworu muzycznego, roli w sztuce dram. rozumiejący i dobrze oddający myśl kompozytora lub autora „Znam ją jako genialnego tłómacza Chopina, Schumanna, Schuberta." Pd. Kraw. Wiek 1878. 51. 3) pośrednik w udzieleniu wiadomości, nowiny „Raz ku mnie błyszczy, gwiazdą dywanu, bom dobrych nowin tłumaczem" Ad. Mick. 1. 84.

84

61

Tłomok -a. m. -ki -ów nm. Tłómok, tłumok, tłómak

§ pop. żart. kobieta niezgrabna cf. pudło

Tłomoczkowy, Tłomokowy -a -e od tłomoczka, tłomoka, idący z tłomoczkiem „Młodzi tłomoczkowi wędrowcy pieśni, na widok tych galeryj tak uroczo pięknych, nie mogli się powstrzymać od gorących szeptów między sobą" J.I. Krasz. 2.16.13.

Tłumik - a. m. ki - ów m. po fr. sourdine, przyrząd zakładający się na struny instrumentu muzycznego, w celu przytłumienia tonu. „Tłumiki czyli przyrządy do tłumienia głosu pianin i fortepianów, coraz szersze znajdują zastosowanie." Wiek 1887. 230. 4.

86

62

Tłuściuchny-a-e

Tłuściutki-a-ie zdrb. tłusty, mówiąc o osobie małego wzrostu, dziecku, młodem zwierzęciu „~~Ta~~ Tłuściutkie to, łysiutkie, bladziutkie stworzenie jest sławnym literatem" J.I. Kraszewski 34.40. „Poczciwy, tłuściutki staruszek" A. Wilcz. Fot. 1.179. (1)

Tłuścioch-a.m. chy-ów, Tłuściochek-chka chki-ów m. mężczyzna tłusty § przen. człowiek dobrze powity, mający się dobrze, bogacz „To tłuściochek, to bogacz, panicz z antenatów, nie wypuszczaj go z klatki bez trzystu dukatów" Ad. Mick. 3.225.

Tłuściocha-y.ż. chy-ściocha m. kobieta tłusta, otyła.

(1) „Miła, tłuściuchna Anusieńka" A. Kr. Lv. Dzieła 9.222.

Tłuszczopot – u. m. pot tłusty wydzielający się z wełny na owcach „kleszcze powstają głównie u owiec licho pasionych, obrosłych wełną chudą o mało (sic) tłuszczopocie, gdyż obfity tłuszczopot przeszkadza rozplenieniu się kleszczy." Nied. 2. 208.

88

64

Toaletowy-a-e. od toalety, tyczący się ubrania, strojów. „Nie będziemy opisywali przebiegu całej tej ważnej sprawy toaletowej" Jd. Kras. Wiek 1878. 11. „Siedziała przy stole okrytym skromnemi toaletowemi przyborami" El. Orz. Kraj 1882. 26. 7

<u>Toast</u>-u m. <u>sty</u>-ów mn. zdrb. <u>Toaścik</u>-u. m. <u>ki</u>-ów mn. ang. toast (wym. ~~tokst~~ tohst) właśc. sucharek, które się podawano do wina, tym wyrazem nazywano wzniesienie zdrowia kielichem „Po obfitem jedzeniu i kilku toastach za zdrowie szanownych gości, wyjechaliśmy" An. Wi. 1.132 „~~Zjes~~ § takie przemówienie przy wznoszeniu zdrowia „Zjemy kolacyjkę, powie się parę toaścików — i basta" M. Bał. Kloz. 12.347.

<u>Toczak</u>-a m. <u>ki</u>-ów mn. toczydło, kamień lub jakikolwiek przyrząd do ostrzenia, szlifowania. „Toczaki amerykańskie i angielskie" Cennik narzędzi.

91

67

Todres - u. m. miejsc. Warsz. daw. nazwa gorzałki (sprzedawanej w pęcherzach)

Todreśnik - a. m. cy - ków mn. Warsz. przemycający todres ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ „Na przekradających wódkę przerwały todreśników, straż napadła" B. Bol. Prus burzą 8.

Toga - i. ż. gi - tog lm. Łac. obszerna wierzchnia szata wełniana biała, noszona tylko w czasie pokoju przez obywateli rzymskich; zarzucali ją na lewe ramię, prawe zostawiając wolnem || obecnie: wierzchnia szata noszona na uroczystości przez członków ciał uczonych, doktorów, profesorów a w niektórych krajach przez adwokatów „Tobie więcej przystoi toga profesorska niż żona wesoła" A. Wilcz. Tot. 1. 10.

Tolerancja -ji. ż. cje-cyj wm. łac. tolerantia, pobłażliwość, wyrozumiałość zezwalająca na coś pomimo różnicy zapatrywania „Taka polityka tolerancyi wobec husytyzmu, najzgubniejsze dla państwa wyda owoce" A. Proch. Prem. niem. i lit. 15. 3.

Tolerować -uje -ruje st. cz. ndkn. łac. tolerare, pobłażać, traktować, znosić, cierpieć co, pomimo przekonania że jest nagannem lub niestosownem. „Wybiegł aż przed drzwi zobaczyć kto tam tak stuka, tolerując jednakże to impetyczne bieganie, jako pierwszy raz trafiające się" J. I. Kraszr. 72. 141. „W przekonaniach swoich nie był wcale pedantem, tolerował wszystkie opinie" Id. Z 7 let. woj. 1. 6. „Kolonie, jako nieodłączna część Francji, tym są samym co i ona podlegają prawom i przywilejom, a zatem w nich tak jak i we Francji niewolnictwo nie może być tolerowanem" Przew. nauk. i lit. 14. 178. „Zapomniano o srogich artykułach, a nawet w Polsce tolerowano husytów" A. Broch. ib. 15. 2.

Łołub -a. m. -by -ów nm. Łołubek -bka m. -bki -ów nm. tułub, opończa futrzana, szlafrok, w ogóle ciepłe okrycie. „W zimie nosił łołub barani pokryty suknem" A. Wilcz. Łot. 1. 114 „Ubrał się w swój łołub futrzany" ib. 207 „Wstałem z łóżka i w nocnym łołubku wyszedłem do pierwszego pokoju" An. Wi. 4. 284

Tomasz-a. m. zdrb. Tomek-mka, Tomko-a m. imię

wzięte z przysłowiowego „Niewierny Tomasz."

przys. „Wolność Tomku w swoim domku"

A. Kw. tr. Kom. 4. 288.

Tomaszowo-a-e, do Tomasza należący. „Od-

dalający od siebie zwątpienie Tomaszowe,

wolę na ślepo wierzyć w te wszystkie u-

czucia" S. J. Dyk. Ost. Sejm. 2. 69.

Tombola - i. ż. włos. loterja fantowa „Nierozstrzygniętem zostało pytanie nad którem zastanawiali się ekonomiści, czy tombola jest niemoralną jako hazard, czy też obyczajowi publicznemu nie szkodzi. Kto bywał na wszystkich tombolach połączonych z maskaradami zwykle, temu zapewne w głowie nie postało, że tombola jest hazardem. Każdy bilet wygrywa, a każdy fant, jako złożony przez chętnych ofiarodawców, przewyższa zawsze wartością koszt biletu..." Wiek 1887. 275. 2.

Tonąć - ął - nie st. nij. ndkn. ę przen. fig. zatapiać się w czem, ~~pogrążać~~ nurzać, znikać wśród czego „Co wieczora on będzie, tonąc w puchy łabędzie, stary łeb na twem łonie kołysał" Ad. Mick. 1. 74 „Któż we łzach nie tonie, przy smutnym i zawczesnym Wirginii zgonie?" A. hr. Fr. 1. 22 „Coraz ciszej smętniej łąki niwy i dąbrowy w zadumaniu toną" Ad. Strug. Ktory 25. 233. „Było to dziki, pokryty prędami jar, ożywiony gdzie niegdzie tonącym w sadzie futorkiem" Tyg. Il. 2. 6. 101.

99

69

<u>Tonik</u> -u m. <u>-ki</u> -ów mn. zdrb. ton, głównie z przyganą, tonek niewł. „Lizia nabrała pogardliwego toniku i wielkiego rozumienia o sobie" J. I. Krasz. 46. 31.

68 100

Toń, -i. ż. § fig. poet. przestrzeń nad nami, niebiosa. „Tak ślicznie dzwoni w błękitnej toni ptaszyna droga; jakby tam, w górze, w czystym lazurze zobaczył Boga!" J. Len. Bib. War. 1853. 2. 436.

ry - zur um. od tondere, strzyc,

Tonzura - y. ż. śr. łac. tonsura, u duchowieństwa katolickiego wszczególniej zakonnego, kółko wygolone na głowie kształtem przypominające koronę; ≈ pocz. żart. łysina „Zaczym probował z naturalną tonzurą" J. Zachar. Dzies. lit. 2.658; ≈ fig. wyświęcenie na księdza, przyjęcie do zakonu, jako obrzęd przygotowawczy, będący symbolem cierniowej korony Chrystusa.

102

71

Topić się -ił -i st. zaim. ndkn. § przen. roztapiać się, zatapiać się, rozpływać się w czem „W zaroślu słowik topi się w piosence" M. Pawlik. Czar. Ska. 27.

103
72

<u>Topolka</u> - i. ż. <u>lki</u> - lub nn. zdrob. młoda topola, drzewo ∥ myśl. znak biały na głowie młodego zająca samca. „Jestto zając samiec nie mający roku, co dowodzi znajdująca się na czole jego malutka biała łysinka, po łowiecku nazwano „topolka." Podobne łysinki mają tylko samcy i to po skończeniu roku, poczem znamię znika." G. nar. 1882. 27. 2.

73 104

Toporeczek - czka m. czki - ów nm. zdrob. toporek

„Maciej małym toporeczkiem podważał drzwiczki" Au. Wi. 3. 22.

Topornik -a. m. w straży ogniowej, strażak ~~opatrzony toporem~~ uzbrojony w topór, do rozbierania budynków. „Na odgłos alarmu przybiegła straż i topornicy żwawo zabrali się do dzieła" Kur. por. 1882. 239. 2. „Przechodząc obecnie widzieliśmy tylko toporników krzątających się około tego pożaru; straży z sikawkami jeszcze nie było" Wiek 1883. 64. 3.

Toporzysko -a m. ‖ przysłowiowo „na krótkiem toporzysku" znaczy: na prędce, bez dużych przygotowań, zachodów. „Utniemy sobie sztosika na krótkiem toporzysku". „Ponieważ chłopek nie umiał się tłomaczyć, ani sprawy wyjaśnić, przeto na krótkiem toporzysku sprawę załatwiono, dolary przyznano oszustom a chłopka skazano na rok więzienia za kradzież" Wiek 1887. 230. 4.

107
76

<u>Torba</u> -y. ż. <u>rby</u> - torb lm. ‖ porp. wyraz pogardl. na kobietę starą. Słownik przewoźników i łobuzów nadwiślań. w Warsz. Kur. Warsz. 1872. 113. ‖ przysł. „rozpieścić jak dziadowską torbę"

Torban -u. m. -ny -ów niem. teorban, narzędzie muzyczne „Z torbanem i taki młodziutki żegnałem się z tobą" J.B. Zales. 4. 7. „Smutki skroń zmięty, a torban miał w ręku" ib.

Torbifer -a m. -ry -ów mn. żart. makar. od torby i łac. fero niosę, dosłow. noszący torbę, odpowiada dzisiej. gryzipiórkowi, dependent u mecenasa „Mościwy panie, nie żałujże grosza, dla torbifera, nędznego bartosza" Mil. Wojsko serd. ał. 356 „Ciężkie to rzeczy te Pandekty, ale zdawało mi się że kiedy się ich wyuczę, to już pewnie się na wiekuistego torbifera przestroję, a moja szabla zardzewieje na wieki" Z. Kaczk. 5. 70. „Powiadają mnie, że jakiś palestrant lubelski wniósł pozew, ale już ja wiem czyja to sprawka. Stało się zaś tak, że jakiś torbifer z Sanoka przyjechał tu do mnie z woźnym" ib. 1. 64.

110

77

Tors-u. m. l. mn. -ów franc. torse, rzeźb. popiersie, biust; porp. gors, piersi. „Czuję się obowiązanym regularnie patrzeć na piękne nóżki baletniczek. Miłości sztuki tłumaczy nawet zamiłowanie... zbyt obnażonych torsów i nie torsów." JJ. Kraszewski 33. 36.

Toruniarka – i. ż. kobieta rodem z Torunia.
„A w Toruniu na ratuszu dzwoniono, i wszystkie Toruniarki zwołano" O. Kol. 1. 165.

Totus - a. m. lp. - ów. mn. (łac. totus, cały, wszystek) w grze preferansa zabranie dziesięciu le- jest wszystkich lew, najwyższa gra, to co w pikiecie kapota. „Rozegrałem cztery pulki preferka – miałem dwa razy totusa i dzień mi zszedł niezgorzej.” Kur. Świąt. 1867. 6.

113

Tournée „P. Gustaw Frieman odbył tournée koncertowe w miastach południowej Rossyi" Echo muz. teatr. 5. 302.

Towarzyskość — i. bez l. mn. § skłonność do życia towarzyskiego, do tworzenia towarzystwa „Towarzyskość jest szlachetnym przymiotem człowieka, z potrzeb jego ducha, z uczuciowości jego natury i umysłowych pragnień wynikającym" Skwar. 23. 57. M. Kn. § „Nie towarzyskość zatracić, ale ją zreformować potrzeba — potrzeba z niej czynić pomoc dla szlachetnych człowieka instynktów, a nie targ dla próżności naszych" ib. „Towarzyskość wytworzyła się z tego nieokreślonego uczucia, które nazywamy sympatyą. Jest to jakiś pociąg człowieka do człowieka, coś życzliwego i ciekawego zarazem, co każe oczom ludzkim zwracać się wzajem na siebie" M. Kn. Skwar. 23. 74.

115

79

Towarzystwo -a. n. Stwa-rzystw. nm. § w mowie potoc. „towarzystwo" znaczy często Towarzystwo kredytowe, a mianowicie dług należny temuż i ciężący na dobrach ziemskich lub nieruchomości miejskiej „Miałeś majątek ładny i czysty, a teraz i długi są i Towarzystwo nieopłacone" J. Korzen. 11. 50 § absol. zam. wyższe towarzystwo, wielki świat „Hrabia drżał na samą myśl, że się to rozniesie po świecie; zjadliwe uwagi i dowcipy towarzystwa kłóły jego serce, szarpały nerwy" Elp. Mło. i Stary 2. 146.

116
80

Tprrru, trudne do oddania głoskami brzmienie, będzie na powstrzymanie w biegu koni, to samo co: stój!. „Koń na moście skręcił nogę — a tprrru" W. Pol 9. 170.

117
82

Tradycja-ji z. cje-cyj ... łac. traditio § poda-
nie ustne o jakiemś zdarzeniu przecho-
dzące z pokolenia w pokolenie, legenda
„Starzy powtarzali to co od ojców zasły-
szeli; tradycje te, są prawdziwe poezje po-
koleń" J.I. Krasz. Stracha 1878. 6. „Jest trady-
cya o jednej z tych Krasickich rodu, co
piękna jako zorza, wezwała w świat za mło-
du. Jasieb z Nowego-Miasta był ją wziął za
żonę..." W. Pol 3. 52. (:) § to, co w skutek zako-
rzenionego zwyczaju przeszedłszy w krew,
stało jako wspomnienie obowią-
zującem na przyszłość, przykładem i
idea przewodnią
nowiną w życiu narodu, kasty lub po-
jedynczej rodziny „Umiał być wielkim
panem, ale stare włoskie tradycje
krąży nad nim górę co chwila" J.I. Krasz.
Ista war. 1. 94. „Życie domowe wiódł we-
dle najściślejszych prawideł jakie prasta-
re tradycje przyniosły" ib. 95. „Pamiętano,
że Cosel dawała też świetne bale; nie
chciano się jej dać zagasić. Tradycja pa-

nowania jej czuć się jeszcze silnie dawała" J. I. Krasz. Tyg. Ił. 3. 5. 6. „Książęta na Klewaniu i Starym Żukowie idą z Książąt Litewskich – więc jak krwi panowie mieli inne tradycye – bo im nie szło o to, by się wbijał w zaszczyty, lub gromadził złoto, aby wszystko osiągnąć, wojować i sądzić; lecz by Rzeczpospolitą inaczej urządzić." W. Pol 3. 119 „Więc choć odbiegł od swoich daleko za młodu – powraca do tradycyi i zwyczajów rodu." ib. 7. 4. „Tradycye szlacheckie i ducha starego miał w sobie jak mało ludzi" J. I. Krasz. 90. 24 „Już w początku Lutego przywiązuje tradycya ziemian i myśliwych ważne znaki i wróżby do święta N. Panny Gromnicznej" W. Pol 7. 244.

(.) „Są to wszystko drobne szczątki jednego wielkiego obrazu, który tradycya we mgle tylko odbiła na naszych sercach w aureoli wspomnień" Jul. Ochor. Niwa 7. 2.

83 118

Tradycjonalny-a-e, nie przst. oparty na tradycji, zwyczaju, zwyczajowy. „Lubi się wylewać na gościnność tradycjonalną" JI. Kras. 71. 39. „We wszystkich narodach, we wszystkich wiarach, znajdujecie post, jako tradycjonalną dźwignię oswobodzającą ducha" ib. 2. 235. „Przychodził codzień, żeby wypić swoje tradycjonalne dwie lampki miodu" Wł. Sab. Kanar. 11. „Aleksy, pierwszy próg przestąpił, przez który tradycjonalnie słowianin nigdy się nie wita" JI. Kras. 1. 19. „Człowiek zamożny, zamożnością swoją i stanowiskiem w społeczeństwie do pewnych form okazałych tradycjonalnie obowiązany" Z. Kaczk. 5. 36.

84 119

Tradycyjny-a-e, nie pozn. z tradycji znany, podaniowy „Bielany! tradycyjne Bielany udały się świetnie tego roku" Poz. Tyg. 1868. 212. „Opowiedział wszystkie tradycyjnie krążące o kwestarzach powiastki, aż do owych o panu Kaniowskim" J.I. Kraszewski. 32. 20. ǁ tradycyjonalny, oparty na zwyczaju, tradycji „We dworze gospodarstwo idzie starym trybem tradycyjnym" ib. 71. 85.

120

85

__Traf__ odgłos miarowego stąpania końskiego lub wojska, zgrzytu klucza w zamku lub klamki, odwodzenia kurka u strzelby, szczęku broni przy musztrze i t.p. „Zaledwie przymknę oczy, traf, traf, klamka odskoczy; budzę się.." Ad. Mick. 1. 61. „Żołnierz porządnym: traf! traf! jak przed jenerałem" A. hr. Fr. Kom. 3. 281.

_czmie prost.

Tragiczny -a -e § w mowie potocz. - pełen grozy, okropny, mający krwawe następstwa „Napaść zakończona tak tragicznie, mogła mieć najprzykrzejsze następstwa" J.I. Krasz. Wiek 1878. 55. „Opowiadał epizod ze swego życia tragiczny, nosił po nim pamiątkę, bliznę od noża" J.I. Krasz. Na cm. na wulk. 99.

122
86

<u>Tragikomedja</u> - ji ż. dje - dyj mn. sztuka dramatyczna w której sytuacje tragiczne łączą się z komicznemi § posp. coś co wzbudza zarazem grozę i śmiech „Nic sprzeczniejszego nad powierzchowność sal gry z tragikomedją jaka się w nich odbywa." B. Bol. Hybr. 67.

123

87

Trajkot-u. m. bez l. mn. tarkot, turkot, trajkotanie || -a. m. ty-ów mn. osoba trajkocząca ciągle językiem, gadatliwa

Trajkotać -at-oce. n. ndk. tarkot, turkot, trajkot wydawać „Słychać było trajkotanie dalekiego młyna" B. Prus Kur. war. 1878. 242 || o osobie: trajkotać, mleć językiem, gadać bez ustanku.

<u>Traktacja</u> - ji. ż. cye - cyj mn. traktowanie, prowadzenie układów. „Jako człowiek wielkiej głowy, do poselstw i traktacji przy boku królewskim był używany" J. I. Krasz. 2. 207.

<u>Traktjer</u> -u. m. <u>ry</u> -ów nm. (dawn.) (traktjernia) restauracja, garkuchnia, jadłodajnia. „Świrowy wesoło poleciał do traktjeru" J. I. Kras. 33. 110. „Woli się struć za dwa złote i potem chorować wydając tysiące, niż szukać porządniejszej strawy w osławionych drożyzną traktjerach" ib. 72. 100. „W traktjerze hotelu karmili się prawie wszyscy podróżni zajeżdżający." ib. „Widywano go wychodzącego z traktjeru" B. Bol. Przedburza 3.

<u>Traktjernik</u> -a m. daw. traktjer, restaurator, trzymający traktjernię. „No, cóż, a ta wódka? – Zaraz, panie, tylko pan traktjernik wyjdzie z kąpieli" J. A. Fr. Kom. 1. 171.

126

84

Tram - u. m. -ny mn. przycieś, podwalina w budynku d'ffer Trama ob. u Podcz.

127
81

Trram, trram, odgłos bębnienia „Wojsko i dobosze. – Wojsko? – Trram, trram i trram, trram... z bębnami" A. hr. Fr. Dzieła 8. 18

Trararara, odgłos trąbienia

128

90

TrambLantka, Tremblantka – i. ż. fr. tremblante, taniec, polka tańczona nie na sposób galopady to jest posuwisto, tylko podskakując, podrygując, „trambluyjąc", wprowadzony do nas około połowy bież. wieku. „Słychać charakterystyczne przytupywania w „tremblantce"" Kur. Codz. 88. 350. 3.

91/129

<u>Tramwaj</u> -a. m. -je -ów nm. ang. wielki wóz do przewożenia osób lub towarów, ciągniony końmi po szynach żelaznych. „Omnibus konny zwan tramwayem, przez mokre ślizgając szyny, uwiązł tramwayów obyczajem" Echo 1877. 55 (?) „Pomimo ogromnej liczby środków komunikacyjnych Paryża z polami Marsowem i Trocaderem, trzeba być rannym ptaszkiem, aby z łatwością dostać się do omnibusu czyli tramwaju" Now. 1878. 94. „Podróż od Trocadero do środka miasta — czy to tramwajem czy zwykłym omnibusem — trwa 25 do 30 minut" ib. „W ciągu roku Rada miejska ma nas obdarzyć tramwayami czyli koleją konną" Tydz. 1878. 524. (·)

<u>Tramwajowy</u> -a -e, od tramwajów. „Zarząd towarzystwa tramwajów wystąpił z podaniem o przedłużenie linii tramwajowej" Now. 1882. 33. 2.

(·) „Nadbiegł tramwaj idący w moją stronę, i wypadało się pożegnać" Wiek 1887 139. 1. Fejl.

„W roku

„W roku 1801 wybudowana podług projektu Benjamina Outram po ulicach południowego Londynu kolej konna do przewożenia wapna z Epsom-Hills nad Tamizę nazywała się drogą Outrama czyli z angielska „Outramway" a w skróceniu tramway. Chociaż tę kolej urządzono dopiero w r. 1861 do przewożenia osób, to przecież takie koleje nazwano po całym świecie tramwajami" J. Szczepaniak inżynier. Tramwaj parowy we Lwowie. Lwów 1890 No. 3.

<u>Transpirować</u> -<u>ał</u> -<u>ruje</u> cz. nij. ndkn. franc. transpirer, łac. spirare, parować, wydzielać wyziewy z ciała, pot, pocić się „Otarł twarz, po obiedzie jakoś transpirującą zbytnio” B. Bol. Nad modr. Dun. 87.

131

92

<u>Transportować</u> -<u>ał</u> -<u>tuje</u> sł. cz. ndkn. łac. transportare, przenosić, przewozić z miejsca na miejsce <u>Odtransportować</u>, <u>Przetransportować</u> dkn. „Każę wratę nieboniaku odtransportować do oficyn" J. Dzierzk. 5. 44. ob. Wytransportować

Translokacja -ji ż. cje -cyj lm. łac. translocatio przenieśnienie, przeniesienie na inne miejsce np. urzędnika przez władzę, oddziału wojska i t. p. tyczy się tylko osób. „Translokacje wojsk odbywają się w chwili obecnej w granicach naszego kraju" Nowiedz. 1877. 13.

Translokować -ał -kuje st. cz. ndk. Przetranslokować dk. przenosić osoby z miejsca na miejsce.

133

93

Trapez - u. m. gr. mat. czworokąt w którym dwa boki równoległe są różnej długości; w cyrkach drążki zawieszone na linach poziomo, w formie przypominającej kształt trapezu, służące do ćwiczeń gimnastycznych. „Na sznurach stanowiących rodzaj wiązania u sufitu cyrkowego, były urządzone trapezy i liny dla akrobatów" Słowo 1883. 14. 2. „Patrzcie! ot żongler już po sznurku leźie, rozbujał trapez, jak ptak w przestwór leci... tłum chciwie patrzy; a wtem... na trapezie skoczek coś chybił i upada ... w sieci" Kur. Święt. 1872. 66.

134

Trasa -y. ż. sy - tras nm. franc. trace, inż. linja jaką ma być poprowadzoną projektowana droga „Kiedy dostał przedsiębierstwo budowy tej kolei, wyrobił sobie u rządu, iż mu wolno było odstąpić od wyznaczonej trasy i nową dowolnie obierać, byleby tylko stacje w wskazanych miejscach stanęły. Wyznaczano tedy w wielu bardzo miejscach nową trasę, by ją ile możności skrócić, a przez to koszta budowy zmniejszyć" Kur. lwow. 1885. 16. 1. „W tych dniach odbędzie się rewizja trasy projektowanej kolei Jasło-Rzeszów" G. lwow. 1888. 199. 5.

Trawestacja-ji ż. cje-cyj mn. łac. strawestowanie, parodja, wykład kwestji, zdania, rzeczy poważnej w sposób śmieszny „Proudhon'owska zasada, według której własność jest kradzieżą, znalazła u nas trawestację: nie masz własności któryby ci nie ukradli" Now. (świąt.) 1877. 62. 2.

Trawestować-ał-tuje st. cz. ndk. Strawestować dk. łac. parodjować, wyrażać coś innemi słowy w celu ośmieszenia. „Niema ztego któreby na dobre nie wyszło" powiada przysłowie ludowe; — trawestując zaś wyraz „mądrości narodowej," możnaby powiedzieć że „niema dobrego, któreby nie miało swojej złej strony." wieś 75. 234. 3.

136

94

Trawica -y ż. poet. zam. trawa „I angielska trawica potrzebowana w paszy" Ad. Mick. 3. 64.

<u>Trąba</u> -y. ż. § posp. „puścić kogo w trąbę" = zadrwić, pozbyć się kogo okazując mu lekceważenie, zaprzestać stosunków, dać abszyt „Jemu nic się nie stało, choć go w trąbę puściła, a gdyby to tak na mnie przyszło" Zł. Krasz. 2. 38. 133 (1)
§ posp. twarz, morda „dostał po trąbie"

<u>Trąbić</u> cz. ndk. § fig. pić, chlać, ciągnąć, mówiąc o trunkach. <u>Strąbić się</u>, spić się „Poszedł prosto do szynecz-ku i trąbi" Z. Sam. Zł. ser. 493.

<u>Trąbacz</u> -a. m. § posp. fig. pijus, bibosz „Następnie idzie do pierwszego lepszego handlu delikatesów nb. z kilku poczciwymi trąbaczami i bakista-mi" Kur. Co. 1867. 2. 3.

(1) „Kochanka nadzieja grubo zadrwiła ze mnie. Ja też ją puszczam w trąbę, ucie-kam gdy się zbliża, i maszeruję przez życie sam, gwiżdżąc sobie marsza" Sewer Wiek 1885. 259

96 138

Trąbić -ił -i w. cz. ndk. § Wytrąbić dk. posp. pić, stosuje się tylko do trunków upajających cf. strąbić się, trąbacz. „Zaczynajmy, lecz z szampanem w dłoni. wytrąbić mi do kropli" Mucha 1871. 9. Dod.

Trąbochlej -a. m. -je -ów mn. posp. pijak. moczymorda, bibosz.

Trefl -i ż. fle -i. mn. i niewłaśc. Tref -u m. fy -ów mn.
franc. trèfle (z łac. trifolium, grec. triofyl-
lon, trójlistne ziele) koniczyna. przez po-
dobieństwo kształtu: kolor, maść w kar-
tach francuskich, to co w polskich żołędzie.
„Trefla bitem, bo trefl była atu" v. trefem
bił, tref był atu.", „Ta tref-dama wlazła
mi do głowy... to plotki" A. Urb. Podl. 6.
Trefelki -ów mn. zdrob. trefle „Trefelki,
kolorek niewielki" powyd. przy preferansie
Treflowy, Trefowy -a -e, w kolorze trefl

Trema -y. ż. bez l. mn. z włos. tremare, drżeć, teatr. drżączka pochodząca z obawy, gorączka niespokojności. „Ośmielona sympatycznem przyjęciem publiczności, debiutantka lepiej pierwsze w grze uwydatniła przymioty, które już przy pierwszym wystąpie przebłyskiwały wśród objawów zakulisowej gorączki, znanej dobrze w świecie aktorskim pod techniczną nazwą tremy" Wł. Bogusł. Kur. War. 1878. 219. „(Młoda adeptka sztuki dramatycznej) po przezwyciężeniu pierwszej, zwykłej debiutanckiej tremy, poruszała się bardzo swobodnie na scenie" Now. 1878. 74. „Gdy klarnięcie dało znak do podciągnięcia kurtyny, serce ścisnęło mi się niesłychaną tremą" A. Urb. Dzien. dla wsz. 1879. 54. 5.

141

98

Tremolo muz. włos. drżenie głosu ludzkiego lub instrumentalnego.

Tremolować -at-luje st. nij. ndkn. muz. zachowywać tremolo śpiewając lub grając, śpiewać drżącym głosem „Śpiewał ten zanadto głosem tremoluje i używa go bezpotrzebnie" Słowo 1883. 23. 3.

Tren-u. m. — z franc. ogon u sukni kobiecej
„Patrz, jak ta suknia wygląda, jak się
tren od niej urywa!" Szczut. 1883. 3. 2 Ross.
„Toalety były bardzo gustowne, wszystkie
przeważnie lekkie, trenów długich nie
było widać" Dz. pol. 89. 56. 2.

Trep-u. m. -py-ów mn. niem. Treppe, prow. Kuj. szczegól. w l. mn. trepy - wschody. Przysł. „Co trep, to w łeb" = z każdym dniem starzejemy się.

144
101

<u>Trepan</u>-a. m. <u>ny</u>-ów lm. chir. grec. trypanon, od trypao, przebijam, przedziurawiam - piłka obrotowa stanowiąca rodzaj świdra do przebijania kości w czaszce

<u>Trepanacyja</u>-ji. ż. <u>yje</u>-cyj lm. - prześwidrowanie czaszki, wydrożenie kawałka kości czaszki za pomocą trepana. „Trepanacyja wykonana z powodu strzaskania i załamania czaszki, jakoteż następne sondowanie wykazały, że kula zgubiła się głęboko w mózgu" G. nar. 1885. 31. 2.

145
102

Tresować -ał -suje st. cz. ndkn. w znacz. przywiedzionem u Lind. pochodzi z franc. tresser ‖ — i Wytresować -ał -suje st. cz. dkn. z fr. dresser, układać do czego, wprawiać, uczyć, musztrować „Fantazja mu przyszła starszego syna trochę w szkole wytresować" JI. Krasz. 5 8. 39. „Było kilka panien z mieszczańskiego kółka, wcale nieszpetnych i tak wytresowanych, że toby w najlepszym wyszło salonie". Id. 2. 33. 22. „Hrabia miał służbę nie liczną, ale wytresowaną znakomicie" JI. Wiek 1878. 50 „Ludzi z którymi się rozmawia, trzeba wypróbować zrazu jak koni, bo są ludzie znarowieni jak one, lub wytresowani" B. Bol. Pam. Pan. 163.

103 146

Trofeum nieodm. n. -fea -ów mn. łac. tropaeum, grec. tropajon, łupy zdobyte na nieprzyjacielu i świadczące o zwycięstwie t.j. chorągwie, sztandary, broń i porp. fig. „Z polowania powrócono z zającem jednym, który stanowił całe łowcze trofea" T.T. Jeż 2. 14.

147
104

Trojaczki -ów. mn. troje dzieci razem z jednej matki urodzonych. „Przed dziesięciu miesiącami obdarzyła go żona trojgiem dzieci, a w tych dniach ponownie ujrzały trojaczki światło dzienne w jego chacie" Dz. pol. 1886. 99. 3. „W gminie Hliboce, na Bukowinie, przyszły w tych dniach na świat zdrowe trojaczki, dwóch chłopczyków i dziewczynka" Kur. lwow. 1885. 16. 3.

Trójca - y. ż. 5 przen. związek, towarzystwo i t.p. z trzech osób złożone „Śpiewa obecnie na tej scenie trójca zagranicznych gości w operze" Quis Dzwon 23. 242.

Trójjedyny-a-e, z trzech złożony a stanowiący jedno „Ban Trójjedynego królestwa (Chorwacji" Wiek 1887. 230. 2.

106 150

Trójka – i. ż. § trzy osoby związane wspólnością działania, interesu i t. p. „Okrzyki i brawa całej sali zmusiły jeszcze kilkakrotnie artystyczną trójkę ukazać się i kłaniać porwanym jej grą widzom" J. Myr. Wieb 88. 142.1

Trójkopułny-a-e, Trzykopułny-a-e, o trzech kopułach „Drewniana trójkopułna cerkiewka" T. J. Stecki Czas 88. 136. 1.

Trójnóg -a, m. gi -ów mu. trzynóg, dryfus, podstawa pod cokolwiek mająca trzy nogi, sztaluga malarska „Pobiegł do stojącego na trójnogu poczętego obrazu i stanął do malowania" J.I. Kraszewski 33, 16.

109

153

Tromblon – u, m., -ny, -ów, mn. franc. garłacz, szturmak, rusznica o. sztuciec z lufą rozszerzoną u wylotu ob. objaśn. pod garłacz. „Z tromblonem jeździł na flankiery” Ad. Mick. 3. 306.

Tromtadracja - ji. ż. Tromtadratyzm - u. m.
utworz. w 7m dziesiątku b. w.
wyrażenie czysto lwowskie: krzykactwo zarozumiałe. Tromtadrata - y. m. ci mn. krzykacz, głównie w znacz. politycznem. „Mieliśmy tu (we Lwowie) literatów, publicystów i redaktorów, co nie znając nawet pierwszych elementarnych prawideł gramatyki i pisowni, mieli ster opinji publicznej... Otóż humorystyczny nasz Chochlik, aby wyszydzić rodzaj ów niedowarzonych pismaków, umieścił raz piosenkę w której po każdej strofie powtarzała się przygrywka: Jestem sławny literata... trom-ta-dra-ta-trom-ta-dra-ta. Pochwycono tę przygrywkę i zaczęto ją powtarzać jako nazwę zbiorową całego rodzaju. Koncept w porę rzucony, przyjął się i upowszechnił. Odtąd wszystko co płaskie i niedorzeczne w literaturze, czy w życiu, stawia się na szczudłach i przybiera pozory rozumu i wielkości, wszelkie zarozumiałe głupstwo,

nieuctwo, fanfaronadę, studenteryę wszel-
kiego rodzaju, szalbierstwo literackie, i t. d.,
nazywają u nas tromtadratyzmem lub
tromtadracyą." Ułoszy 12. 87

Tropikalny-a-e, Tropikowy-a-e, zwrotnikowy, podzwrotnikowy, właściwy krajom gorącym „Ach panie! jakież tropikalne gorąco!" Echo 1878. 179.

Tropowiec -wca m. wce -ców mn. myśl. pies do tropienia, goniący tropem, ogar. „To dawaj tropowca!.. bo niedźwiedź z Połonin, to gruba już sztuka!" W. Pol 7. 176 „Ja idę na Litwę, sprowadzę pijawki i gniazdo tropowców, ogarów sfór parę" ib. 209. „W końcu lipca można już z tropowcem na upatrzonego polować na rogacze" ib. 277. „Oderwał się tropowiec, dopuszczono kundysy, doszły niebawem niedźwiedzia" A. Kw. Tw. Dz. 11. 189

157

112

Troszeczka -i. ż. Troszyna -y. ż. Troszyneczka -i ż. czki -szek i ny -szyn mn. zdrob. trocha, troszka przysłówkowo, w 4. przyp. „troszeczkę, troszynę, troszyneczkę" = niewiele, bardzo mało, cokolwiek. „Musi zaczekać troszeczkę" Ad. Mick. 1. 23.(1) „Zawsze to on brat nieboszczki, nawet troszynę do niej podobny" J. I. Krasz. Wieś. 1878. 47. „Ale dajże mi troszynę pogawędzić z szanownym sąsiadem" B. Bol. Nad modr. Dun. 12. „Pani Idalja wydawała się troszyneczkę już przywiędłą" J. I. Krasz. Wieś. 1878. 32.

(1) „Któż nabijał? — Gorzej. — Pewnie dałeś więcej prochu? — Troszeczkę, troszeczkę tylko, panie Majorze. — Troszeczkę! U niego to nic nie znaczy! troszeczkę! Otóż masz, co to troszeczkę narobiło" A. hr. Fr. Kom. 1. 175.

Trotoar-u. m. ry-ów um. franc. trottoir, chodnik w mieście, brzegami ulic prowadzony po pod domami, dla pieszych, wyłożony flizami kamiennemi lub wylany asfaltem. „Stawał jak wryty, jakby mu nogi do ślizkich flizów trotuaru przyrosty.” M. Gawal. Rom. i pow. 8. 307.

114 159

Truchteczek - czka m. bez l. mn. zdrob. mały trucht, truchcik „Na moście stępem, dalej truchteczkiem" An. Wi. I. 76.

Trumienny -a -e, Trumniany -a -e, od trumny „Gdzie spać... pod trumnianą białą deską." T. Lenart. Szopka 9. (1)

Trumienka -i. ż. -nki -nek lm. zdrob. mała (v. skromna) trumna „W czerwono pomalowanej trumience leżało ciało starca" J. Mrocz. 72. 7 „Trumienka już była na wozie, śpiew żałobny się rozlegał" ib. 39.

(1) „O trumiennem jeno już wieku myśleć mu wolno" S. Przerz. Zagw. wiej. 83. § fig. grobowy, jak w grobie „Patrjotyzmy zmiotły z lica kraju... w Polsce (oswobodzonej przez anioła pokoju), panuje pokój trumienny" B. Bol. 3. 21.

167

116

Trunia -i. m. i ż. nie -ów i ni. nm. Trusiątko -a. n.
tka -tek nm. zdrob. truś, trusia, truśka
„Czegoż Waćpan u kata stoisz, gdybyś
trunia" F. Zabł. Firc. w zal. 89.

117 162

Trupeczek -czka m. -czki -ów mn. zdrob. trup, trupek. „Wrócili dopiero o świtaniu, ale już ze szynkarza był ino trupeczek zawieszony kapotą o gwóźdź" B. Prus Kur. War. 1878. 245.

153
118

Trupiarnia - i. ż. nie - piarni mn. miejsce, gdzie trupów składają przed pogrzebem, przy szpitalu, ~~na~~ cmentarzu, kostnica. „Leżał w trupiarni ojciec jego ręką zabity" Z. Kaczk. 5. 137. „Zdarzało się że niejeden z umarłych czekało przez noc w trupiarni swojego pogrzebu" ib. 9. 85. „Posługacze szpitalni wzięli trupa i wynieśli do trupiarni" J. A. Mierzw. Tyg. II. 1. 87. „Założył się że pójdzie do trupiarni, gdzie stał słup na Molerę zmarłym i ocenia trumnę otworzy" B. Prus Kur. Warsz. 1878. 245.

Trus-a m. sy-ów mn. rus. tchórz cf. truś „Tą szablą nie jednego zwalił, toć i dziś warta nie trusa — a męża!" W. Pol 9. 15.

Tryba - y. ż. by - tryb mn. leś. dukt, linja w prostym kierunku przerąbana przez las „Do dworu wiedzie długa przez lasy przebita tryba" JJ. Kraszewski Tydz. 5. 644.

<u>Trybun</u>-a. m. <u>nowsze</u> nm. Łac. tribunus, nazwa kilku urzędów w rzeczpolitej Rzymskiej; z których najważniejszym był trybun ludu, stróż i obrońca praw tegoż i przywilejów. Obecnie pospol. nazywamy trybunem, człowieka, biegłego w wymowie parlamentarnej i gardłującego za demokracyą. Ogólniej, człowiek mający wpływ na bieg spraw publicznych i przyjaciel ludu. „Nie posiadał zdolności trybuna, nie dążył do dyktatury między młodzieżą." A. Rolle G. lwow. 1886. 282.

167
120

Trykot -u m. ty -ów mn. franc. tricot, tkanina jedwabna, bawełniana lub wełniana, elastyczna używana na części odzienia noszone na gołem ciele 2° w l. mn. „trykoty" odzież z trykotu, w szczególności stosuje się do okrycia nóg, używanego przez balet, linoskoków i t. p. mającego kolor ciała.

Trykotowy -a -e, z trykotu. „Zachował swój strój przedwieczny, frak tabaczkowy, trykotowe zielonkowe spodnie" J. I. Krasz. 46. 12.

121 368

Trylogja-ji, ż. gje-gij mn. grec. Tal. trzy utwory dramatyczne, poematy lub powieści tworzące jedną całość zarówno przez ścisły związek obrabianego materjału, jak i przez jedność myśli przewodniej (1)

Trylog-u m. gi-ów mn. rozmowa trzech osób pomiędzy sobą „Te zebrania były ważnem widowiskiem... z różnych... djalogów i trylogów można było wiele rzeczy wnosić" J. Kaliszew. Bies. lit. 2.660.

(1) „Trzy te utwory mają wyczerpywać jakąś tezę, mają stanowić całość, zamkniętą w sobie, coś w rodzaju trylogji" T. J. Choiń. Rola 5. 318.

169
122

<u>Tryndać się</u> zaim. ndku. rub. kręcić się, wiercić, jeździć z miejsca na miejsce bez potrzeby. „Jeźli się jeździ w jedynym zabawienia się celu, to podróż nie tylko korzyści nie przynosi najmniejszej, ale szkodę sprawia. Na nic jest podróżowanie dla tryndania się." T. T. Jeż 9. nar. 1878. 63. „Karolku! a dzisiaj gdzie nie pojedziemy? — O! o! tryndać się chce asindźce." L. Kaczk. 1.167

<u>Trynknąć</u> -<u>ął</u> -<u>nie</u> st. cz. dkn. niem. trinken, posp. napić się, podchmielić sobie „Wrócił dopiero co z bibki kawalerskiej i był porządnie „trynknięty." Wiek 1887. 281. 2.

171

Trypa – y. ż. pewna materja jedwabna u Ld. trybt i tryp. m. „Kresełka niegdyś żółtą trypą wybite" P.T. Kwar. 32.54. „Białe ze złotem meble pokryte karmazynową trypą" ib. 15.15.

Tryperek - rka. m. zdrob. mały, niezbyt groźny tryper, rzeżączka; lud w Kuj. nazywa pryper albo wiewiór (wywiór)

Trysnąć -ął -śnie st. wy. dkn. wytrysnąć fig. „Siadajcie panowie z nami, a myśl tryśnie z głowy jak szampan z butelki" J. Atv. kom. 1. 205.

174
124

Trywjalność - i. ż. z łac. pospolitość, jałowość, płaskość, brak dobrego smaku. „Gdy przez wargi koralowe wyszła myśl tych oczów, uczucie tej piersi — rozczarowywały trywjalnością swoją" J. I. Krasz. 35. 54. „Przepraszam za wyrażenie — dodał widząc że pani d'Yves, która nienosiła najmniejszej trywjalności, krzywi się trochę" H. Sienk. G. pol. 1876. 21. „Z kartami swemi wizytowemi radził sobie w sposób najrozmaitszy, aczeby tylko trywjalność wyrytego na nich nazwiska zamaskować" El. Orz. Kur. War. 1878. 255. „Odtwarza postacie pospolite, typy brukowe, mieszczańskie, ustrzega się jednak trywialności, nie jest nieznośnym, nie błaznuje w swoim kaznodziejstwie" Quis Dluss 23. 155.

175
125

Trywjalny -a -e, nie przst. Łac. trivialis (od tres, trzy, i via droga) trivium które składała nauka trzech przedmiotów: gramatyki, arytmetyki i geometryi; ztąd „trywjalnemi" zwano niższe szkoły przygotowawcze „Szkół trywialnych systemizowanych tj. takich, których dotacya a zatem i byt urzędowo jest zubezpieczony, liczymi 1961. Są to szkoły po największej części o jednym nauczycielu" Dod. mies. do G. lwow. 1872. 1. 4. § prosp. pospolity, płaski, jałowy, pozbawiony dobrego smaku „Frak niezważanie jestto odzienie tandetne, pożyczane, niekształtne, trywialne" J. I. Kras. 35. 34 „Traci się poczucie i smak wytworny, nawykając do rzeczy pospolitych i trywjalnych" Id. 2. 33. 42 „Grochowy wieniec i rogi, to nie tylko najtrywjalniejsze z ornamentacyj, lecz jeszcze najdotkliwsze z ciosów" Z. Mill. Groch. wian. 1.

126 176

Tryzna - y. ż. zny - tryzn mn. daw. w pogańskiej Polsce stypa pogrzebowa połączona z igrzyskami i zapasami „Na uroczystkach ciała palono i tryzny odprawiano" J. I. Krasz. Dr. Zmarłe. 1. 35 „Tłum, który rachował na stypę, mętę i przyjęcie, zawiedziony w nadziei, począł szemrać, że syn urząga się na ojcu, jak psa go po cichu rzucił gdzieś w dół, nie uczyniwszy ofiary i nie sprawiwszy tryzny" Id. Lubo. 2. 18.

Trzaskający v. Trzaskący -a -e, mówiąc o mrozie, wielki, silny „aż trzaska". „Po trzaskącym mrozie, jak lunie deszcz, do południa sannę licho wzięło" J.I.Kras. Strzecha 1878. 7.

<u>Trzeci</u>-ia-ie § praw. „osoba trzecia" albo substantive „trzeci" = ktoś inny, żadna z osób prawujących się z sobą; „prawo trzeciego v. osób trzecich" = interes jaki ktoś ma w rozstrzygnieniu sprawy toczącej się między innemi osobami. „Zjawia się nagle opozycja trzeciego i cała egzekucja na nic" Al. Kraush. Tyg. Il. 4. 14. 68.

179
132

<u>Trzewiczkowy</u>-a-e, od trzewiczka § łac. calceatus, nazwa niektórych konwentów ~~[illegible]~~ zakonnych; którym reguła pozwala nosić obuwie, dla odróżnienia od bosych. „Nieopodal dzisiejszych gmachów Namiestnictwa stoi na wzgórzu kościół i klasztor księży karmelitów trzewiczkowych" Ruch liter. 1877. I. 73.

180
133

Trzeźwy -a -e § zdrowy pogląd mający, jasno rzeczy widzący, niedający się unosić wyobraźni „Zimne wyrachowanie trzeźwych i realnych polityków" Dzien. pol. 1886. 197. 1.

Trzeźwiuteńki -a -ie zupełnie trzeźwy, ani a ni nie pijany „Ja byłem trzeźwiuteńki" J. Krav. 73. 155.

Trzęsidupka – i. ż. posp. gw. ludowa nazwa ptaszki, małego ptaka zwanego także trzęsiogonek § bryczka bardzo trzęsąca (taż sama nazwa we Francji „wózki te pocztowe we Francji na dwóch wysokich kołach, zwą gminnie ale bardzo właściwie Tapecul" A. Wr. Fr. Dzieła II. 35.)

Trzęsienie -a n. -nia -sień mn. trzęsidło, ozdoba trzęsąca się i błyszcząca „Trzęsienia u czapek migają ogniami od brylantów i rubinów” H. Sienk. Og. i miecz. 2. 385.

<u>Trzęski</u> -a -ie, § od trzęsawiska, trzęsawicy, grzęzki
„Idą ponad trzęskie łępy, mijają bagna, głębinie" Ad. Mick. I. 47.

184
137

<u>Trzoda</u> -y. ż. <u>dy</u>-trzód mn. ξ lud. posp. wymawia: „trzóda, trzuda" Kuj. Maz. „Wlaz na swoją budę, wyglundał z pod strzechy, na tę swoją trzódę." O. Kol. 4. 103 ξ w Kuj. „trzóda" znaczy tylko świnie, owce nazywają „gromadą" ztąd: <u>Trzódnik</u>, <u>Trzódnica</u>, chłopiec lub dziewczyna ze wsi, pasący kolejką w lecie świnie, tak dworskie jak wiejskie.

185

138

Trzpiotarstwo -a. n. trzpiotanie się, u Ld. trzpiotowstwo, trzpiotalstwo, trzpiotowatość" „A mój Boże! otóż co to robi trzpiotarstwo." J. I. Kras. 73. 182.

Trzpiotnica -y, ż. ce mn. Trzpiotka -i. ż. ki mn. kobieta trzpiot „Ta trzpiotnica z Borowej sobie czyni plac igrzyska jakiś i Sodomę." J. I. Kras. 73. 88. „Bieda nam z tą ciotką, z tą panną Telimeną, kokietką i trzpiotką" Ad. Mick. 3. 154.

Trzpiocik -a. m. ki -ów mn. trzpiotek „Wykształcona na swój wiek, ale trzpiocik." J. I. Kras. 71. 94.

186
159

<u>Trzpiotny</u> -a -e, trzpiotający się, trzpiotowaty, trzpiotliwy „Trzeba być samotnym, to się zbierze na przyjaźń nawet z wróblem trzpiotnym!" W. Pol 9-277

187

Trztać -ał -a. sł. nij. ndk. (Trznąć -ął - trznie) dk. posp. puszczać stolcem mając rozwolnienie

Otrztać v. Otrznąć sł. cz. dk. osrać, ofajdać „Sowa mnie otrznęła szczerze jájeśnicą" O. Kolb. 5. 276. Utrztać się, Wytrztać się sł. zaim. dk. usrać się, wysrać się

Trztaczka -i ż. czki -czek mn. rozwolnienie żołądka „Na pierwe woda, a na jezne trztaczka" Ryp. Ad. 45 t. j. jak dla piechoty woda stanowi przeszkodę w pochodzie, tak dla konnicy trztaczka.

Trzusło – a. n. -ła mn. rus. czeresło, żelazo u pługa osadzone z przodu przed lemieszem krające skibę pionowo, (Galic.) krój. (w. pol.)

189
141²

Trzydziestka - i. ż. -stki - stek nm. ∫ liczba trzydzieści, cyfra tę ilość wyobrażająca. ∫ i Trzydziestówka - i. ż. trzydzieści lat. „Choć już dobrze trzydziestkę przeszedł wyglądał świeżo" J. Kraszewski. Dziwna 18 (1882). 4. „Choć dochodził trzydziestki, i od trzech lat żonaty, lecz o jakie lat pięć od rzeczywistego wieku młodszym się zdawał." Ł. J. Dyk. Ost. Sejm. 2. 26 - „Mąż trzydziestówkę już przekraczał, a żona ledwie dwudziestkę sięgała" J. Dziersk. 8. 8.

190

142

Trzykopulny -a -e, mający trzy kopuły „Okolica, ożywiona gdzieniegdzie wioską, trzykopulnemi cerkwiami” J. Uwar. 16. 29.

143 191

Trzyrublówka - i, ż. lo lki - według un. banknot, bilet bankowy na trzy ruble § składka, opłata jakaś i t. p. wynosząca trzy ruble „Fundusz z owych trzyrublówek powstały, obrócił na jakiś cel użyteczności publicznej" Tyg. powsz. 1882. 163.

144 192

Ts, znak zalecający milczenie, to samo co: cyt
„Ts! cicho! uchowaj Boże kto posłyszy."
J. I. Krasz. wieniec 2. 764.

<u>Tuba</u> - y. ż. by - tub lm. ≈ długa, prosta trąba mająca kształt ostrokręgu, przez którą gdy się mówi, głos staje się grubszym i donośniejszym; służy do rozmawiania się na znaczną odległość „Moja nieboszczka ciotka miała głos jak tuba" A. hr. Fr. kom. 1. 77.

145 196

<u>Tubylczy</u>-a-e, tyczący się tubylców, krajowców „Uskarżał się na nierozsądną gorliwość urzędników konsularnych, którzy występując zbyt energicznie, narażają sobie ludność tubylczą, a tem samem utrudniają politykę kolonialną państwa" G. lubel. 89. 49. 3.

195

<u>Tukan</u> -a. m. <u>ny</u> -ów mn. Ramphastos, ptak Ameryki podzwrotnikowej, odznaczający się bardzo wielkim dziobem, prawie prostym, z końcem słabo nadgiętym. „Nos, prawdziwy nos tukana, jakim się odznaczała twarz pana sędziego" A. Wilcz. Fot. 1. 141.

146 196

Tulny przym. m. w wyrazach dwutulny, trzytulny „w turec. tuh'lu, tuh'ly, tulny, o paszach używających tuh' czyli ogona końskiego na lasce, z gałką złotą na znak dostojności, po franc. także toug, noszą taką laskę przed paszami, kiedy podróż odbywają lub idą na wojnę. Paszowie którzy mają tytuł wezyra są trzytulni t.j. posiadający buńczuk o trzech kiściach, inni dwutulni o dwóch kiściach" A. Mucha Źródł. 136.

Tumak -a. m. ki -ów, kuna leśna, zwierzę ssące drapieżne, dające dobre futro. W l.mn. „tumaki" futro z tumaków. „Prawdaż pani czy to drogie futro tych tumaków" A. Wilcz Fot. 1. 158 (1)

Tumakowy -a.-e, z tumaków. „Wzięła mufkę tumakową." ib.

(1) „I czasem więcej się ujął szlachetką kutasem niż delijką z tumaków, albo słuckim pasem" W. Pol 3. 148

198

148

Tumanić się -ił -i st. zaim. ndk. Zatumanić się dk. fig. tracić przytomność, jasne widzenie rzeczy, tracić się. „Miłością swoją obałamuciła mi serce, obietnicami głowę, żem się zaszałał, zatumanił, żem wszystko, cały świat stracił z przed oczu" Z. Kaczk. 2. 286.

Tumba -y ż. mby - tumb nn. wyraz czysto łaciński, grobowiec „W pośrodku, stał wielce rennie wyciosany grobowiec... przy tumbie tej znalazł wchodzący księżnego mnicha" J. I. Kraszew. Br. Zmarłw. 1. 133.

200

149

Tumity - a - e, prow. Kij. tęgi, żarywny, roz-
łosty, mówiąc o koniu

Tupot-u. m. tupotanie, tentent, odgłos stąpania „Co do cichości, tę, stosownie do rozkazu pułkownika, zachowywano w szeregach absolutnie... Rozlegał się jeno tupot głuchy; słychać się dawało kiedy niekiedy prychnięcie konia" T. T. Jeż Tydz. pol. 11. 462

Tupotać-ał-oce st. cz. ndkn. tupać nogami stąpając „Zawróciła się i uciekła na górę. Słychać było tupotanie nóżek po wschodach" J. I. Kras. 33. 23 „Za drzwiami posłyszeliśmy niezwykłe tupotanie i hałas" H. Sienk. G. pol. 1876. 3.

<u>Tur</u>-u m. <u>ly</u>-ów mn. franc. tour, w tańcu: koło „Damy robią tur," „Wszyscy w tur, dama w środku" i t.p. § w grze: jedna kolej; partja „Graliśmy cztery tury wista." „Grają polkę, idę przetańczyć kilka turów" H. hr. Łącz. Bar. alma 29.

<u>Tur</u>, <u>Tyr</u>, głos naśladujący ciągłe gadanie. „Przyjechało ich trzy jak jedna, i jak zaczęły, tyr, tyr, tyr, tur, tur, tur, tyr, tyr, tyr... z rozumnego człowieka głupieć" A. Kr. Fr. Kom. I. 204.

<u>Tur</u> – u. m. y – ów mn. zp. tour, kolej, kolejka np. w tańcu, lub w grze. „No, szkoda czasu – mówi otwierając stolik do kart – zrobimy dwa małe tury, zanim podadzą obiad" A. Wilcz. Woły rob. 170.

204

151

<u>Turemnik</u> -a m. <u>cy</u> -ków mn. karę w turmie odsiadujący, więzień, aresztant „Wolałbym jak turemnicy ulicę zamiatać" J. I. Krasz. 76. 129.

205

Turf-u. m. ~~bez lmn.~~ ty-ów mn. ang. wyścigi konne ~~pałkopola zapaśników~~ „Szlachta pnie się zaraz na równi chcąc iść z nami, wyjmując się na chabety, ani jockejów dobrych, ani metody, ani znajomości rzeczy, i turf okrywają śmiesznością" J. Kras. 2.33.42 „Pocieszenie (prix de consolation); turf naśladując inne gry, wprowadził w użycie i tę nagrodę. Stanowi ją zwykle suma niezbyt wysoka, dla koni które żadnego zwycięztwa nie odniosły" Ad. Dies. Uw. o kon. 80 „Są to najprostsze kombinacje (zakładów), lecz na turfach, szczególniej angielskich, nadzwyczaj bywają skomplikowane" ib. 83.

Turfowy-a-e, od turfu, wyścigowy „Book w języku turfowym, jest to wykaz przedstawiający każdemu graczowi obraz synoptyczny liczby i wartości zakładów" ib.

Turnia - i. ż. nie - ni um. miejsc. Tatry „Turniami w Tatrach nazywają się wszystkie nagie grzbiety i wierzchołki. Nagie są raz dla tego, że wkraczają w granicę, gdzie już roślinność wyższa ustaje i jedynie mchy oraz skromne porosty ozdabiają skały, powtóre dla tego, że są pospolicie strome i najeżone ostremi krawędziami" Niemicerza. Kwiaty 1. 5.

207

Turniej - u. m. je - ów mn. - ż fig. wszelkie zapasy o wygraną „W Paryżu odbywa się turniej szachowy... W turnieju tym biorą udział przedstawiciele tutejszego szachowego kółka" Tyg. Il. 16. 3. „Pan Michał wycierał szczoteczką kredowe ślady dawniejszych turniejów" A. Wilcz. Fot. 1. 216 t. j. po grze kartowej.

208
152

niedobrz. Tiurniura

Turniura -y, ż., -ry -niur nm. franc. tournure mod. rodzaj krótkiej krynoliny, używanej z tyłu figury pod spódnicę sukni „Przystrajała się w koki, binokle, turniury.” Kur. Świąt. 1872. 63. || fig. żart. tył, tyłek „Dziś jakby mnie się już żenować, każda odwraca ku mnie turniurę” ib. 54.

„Jeżeli mamy wierzyć modnym tygodnikom paryzkim, panowanie turniury skończy się z nadejściem sezonu zimowego” G. nar. 1885. 118. 3

209
153

Turysta-y. m. franc. wędrowiec podróżujący dla przyjemności zwiedzania obcych krajów „Żądanie anglika, było prostą fantazją turysty, który pragnie wrażeń innych niż powszednie i zużyte" J. I. Krasz. Na cm. na wul. 13. „Ci co piszą o turystach, w tem się zgadzają, że pomiędzy podróżnikami najprędzej można poznać Francuza lub Polaka" J. Zachar. Bies. lit. 5.4. (·)

Turystka-i. ż. „Zjadł śniadanie i wraz z tłumem różnoplemiennych turystów i turystek wszedł na piazzettę" J. Zachar. Wieł. 1882. 287. Dod.

(·) „Odpoczywszy nieco, zwyczajem wszystkich turystów, skierowałem kroki ku owej ruinie" W. Przyb. Tyg. Il. 2. 6. 282.

210

154

<u>Turzy</u>-a-e ≈ jak u tura, na podobieństwo tura. „Kości miał grube, nogi żylaste i silne, łeb turzy..." B. Bol. Tut. 1. 130.

211

<u>Tusz</u> - u. m. ӡ franc. touche, dotknięcie np. pędzla, ołówka, klawisza, struny, pod względem subtelności tonu ӡ porp. przegrywka paro-taktowa, wykonana przez orkiestrę albo parę lub jeden instrument, jako powitanie, wiwat i t. p. „Gdy wszedł do sali, powitano go trzykrotnym tuszem ustawionej na galerji muzyki" Dz. pol. 1887. 346. 2.

212
155

Dusz cf.

Tusz – u. m. 1° natrysk zimnej wody w kąpieli, prysznic 2° fanfara powitalna, wiwatowa i t.p. wykonana przez orkiestrę „Stało pięciu trębaczy miejskich, którzy zwycięzcę witali głośnym „tuszem" Wiek 89. 161. 3.

Tuszować ndk Zatuszować dk. 1° med. powlekać chorą część ciała kamieniem piekielnym fig. „zatuszować" = załagodzić jakąś drażliwą sprawę w ten sposób aby przestano o niej mówić

Michalskiego Zygm. Anna

156 213

Tutor -a. m. rowie -rów lm. wyraz łac. znaczący, opiekun, i w tem znacz. dotąd używany. „Powołano do życia instytucyą tak zwanych tutorów ziemskich, którzy w czasie małoletności króla sprawowali władzę najwyższą w każdej ziemi, a z czynności swych mieli zdawać sprawę przed senatem. Na tutorów powoływano ludzi niewybitnych i z czynności publicznych mało znanych" A. Broch. Przew. nauk. i lit. 15. 7.

214

157

<u>Tuz</u>-a. m. <u>zy</u>-ów um. ξ przyst. „rachować jak na cztery tuzy" = być bezpiecznym, pewnym swego „Jabym na Francuzów spuścił się w czasie wojny, jak na czterech tuzów" Ad. Mick. 3. 171. ξ fig. znaczna figura, matador, gruba ryba „każdy ze spotecznych tuzów mówi z francuska, lepiéj od francuzów" J. Korzen. 11. 439.

<u>Tuzać</u> -<u>ał</u> -<u>a</u> st. cz. ndkn. <u>Wytuzać</u> dkn. prow. tuzować, okładać tuzami, pięściami bić, ciągać, szarpać „Życie schodziło mu na tuzaniach i łajaniach" J. I. Krasz. 31.26 „Nie było człowieka, któregoby nie wytuzał" ib. § — <u>się</u> st. zaim. ciągać się, szarpać z kim, za czuby brać „Niekiedy kupki ludzi wybiegną na środkową drogę i dawaj bijże się, tuzać" C. J. Dyb. Ost. sejm. 2.36.

158 216

Tuzinkowość -i. ż. bezl. mn. pospolitość, lichota, mierność „Chóry (w tej operze) nie grzeszą wprawdzie przeciwko zasadom harmonji, ale ponad tuzinkowość się nie wznoszą" Prz. Tyg. (1885) 20. 23

Tuzinkowy -a -e ż pospolity, lichy, mierny, ladajaki „Artyści tuzinkowi wyrzucali jej ton arystokratyczny" Il. Uraw. Wiek 1878. 59.

217

159

Tużurek - rka. m. rki - ów mn. zdrob. Tużureczek - czka. m. czki - ów mn. suknia węższa, surdut służący do wykwintniejszego ubrania, na wizyty i t.p. lubo podług nazwy z fran. toujours, jakoby codzienny. „Pan Michał w czarnym tużurku przyjął mnie otwartemi rękoma przy wysiadaniu" A. Wilcz. Fot. 1. 214. „Dzwoniłem zębami, biegając na lekcje w letnim tużureczku" Ł. Mell. Groch. wian. 14. „Tak jest chudy, że mu się aż żebra zarysowują na eleganckim tużureczku" B. Prus To i owo 32.

218
160

Twardy-a-e w prow. w Sandom. wymawiają: kwardy „Ka'ś ty Jasiu widział-żebyś przebudziu miał? takie kwarde zaspanie." O. Kol. 2. 158.

220

161

Twarz - y. ż. ȝ fig. „Srebrzysta twarz miesiąca"
Ad. Mick. 1. 46.

221
162

Tworka - i, ż. zapewne to samo, co tworzydło, worek lub forma drewniana do wyciskania sera, twarogu, albo też donica do ciasta „Statki w tym folwarku: ceber 1, fasek 2, kierznia 1, tworka 1" Rewizya klucza Dobkiego 1664 r. ks. Fabryki. Rys hist. m. Dobka 189.

163 222

Tyci-ia-ie, Tyciuchny-a-e, tycki, tyluchny, tak mały. „W Francyi nie tak jak tu, tam pastuszek lada, o tyci, a już, panie, po francuzku gada" A. Fre. 1. 88. „Znał ich ojca honor miałem, i mych panów ot tyciemi znałem" ib. 5. 295. „Tak jak dzieci naszne... jedno było tycie" W. Rap. Wiek 1882. Dod. 287.

Tyczkowy, -a, -e, mówi się o tych gatunkach grochu lub fasoli, które potrzebują tyczek do podpory w czasie wzrostu; cienki, prosty, sztywny, podobny do tyczki; „wzrost więcej niż średni ale nie tyczkowy" An. Wi. 5. 208.

Tydzień – tygodnia. m. ; przestarz. forma w 2m przyp. „tydnia" utrzymuje się u ludu; m. in. na Podlasiu, w z. Siedl. Ryki.

225

grec. τύφος

Tyfus-u. m. ty-ów nm. med. typhus, dur, durzyca, choroba gorączkowa, powstająca najczęściej z zarażenia. „Zachorowała na zapalenie płuc i tyfus równocześnie" M. Bał. Dia. murz. 217. „Teraz i tyfusy panują" W. Szym. Lichw.

Tyfoidalny-a-e, grec. tyfodes, od tyfo, zapalam się; od ~~ty~~ tyfusu. „Doktór nie mógł ukryć, iż tyfoidalne gorączki mają charakter zaraźliwy" J.J. Uważ. wiek 1878. 64.

226

166

Tykotać ndk. cz. ndkn. wydawać odgłos regularny i powtarzający się: tyk tak „W pokoju było cicho, na biurku tykotał zegarek" M. Gawal. Dwór 1886. 381.

167 227

Tyle przysł. § „tyle a tyle" używa się na oznaczenie ilości pewnej, ściśle określonej, ale której wyraźnie nie chce się lub nie może wymienić: „Patrz w kontrakt, Mefistofilu, tam warunki takie stoją: po latach tylu a tylu, gdy przyjdziesz brać duszę moją, będę miał prawo trzy razy zaprzągdz ciebie do roboty.." Ad. Mick. 1. 42. § „tyle tego!" = tak dużo § porp. „I tyle!" na zakończenie mowy = i cała rzecz! i olo wszystko! cf. i już! § Lud prawie powszechnie mówi: tyla „Tyla ludu było w kościele!" Kuj.

Tylko przest. z przestaw. tylo do dziś dnia używane u ludu; m. in. na Podlasiu, w Z. Stężyc. Ryki.

Tylnik-a. m. -ki -ów nm. prow. Kuj. u wozu gospodarskiego, zatyczka żelazna w spodnim drągu po za tylną osią.

169 230

Tyloliczny -a -e tak liczny, częsty „skąd się także jednym z tylolicznych owego czasu rozbitków" W. Goczał. 1. 24.

Tylowiekowy -a -e przez tak wiele wieków trwający „Świat cały z tylowiekowego ruchu leniwego, przewrót nagle w ruch szybki niczem nie wstrzymany" J. Dzierżk. 5. 72.

Tyloletni -ia -ie od tylu lat trwający

Tymian-u m. Tymianek-nku m. bot. thymus, macierzanka, roślina dziko rosnąca z listkami pachnącemi. „Komu ślubny splatasz wieniec z róż, lilii i tymianku?" Ad. Mick. 1. 69.

Tymoteusz -a m. zdrob. Tymek -mka m. imię męzkie, Tymosz daw. „Tymek pozostał sam jeden i bez sposobu do życia" Jd. Kras. 33. 29.

Tymotewka ż. ~~Tymotowska~~ Tymotka, trawa śgo Tymoteusza inaczej Brzanka.

Tyn-u. m. ny-ów mn. w starożytn. i częś. gród ś grodka, ogrodzenie „Z za wysokiego okopu i tynów dworu tak jak nie widać było” JJ. Krasz. Dv. Zmartw. 1. 172 „Tyny po części stare, w części nowsze obejmowały znaczną przestrzeń na klasztor, ogrody i różne budowle zajętą. Większość ich była jednak z drzewa, a nawet z chrustu” ib. 2. 84 „Szkółka dla ubogich dzieci znajdowała się poza tynem klasztornym; zakonnicy bowiem przynosili z sobą wewnątrz klauzury zbyt wiele wrzawy, która nabożeństwu częstokroć zawadzała” ib. 95 „U wierzchu góry widać było okop stary i tyny mocne” ib. 145 „Wysoki wał opasywał gród zdala, ostrokoły i tyny obejmowały drugiem kołem” Id. Lubo. 1. 88.

234

171

Typ-u. m. py-ów mn. grec. typos, model, wzór, znak, od typto, uderzam, pierwotnie wycisk w miękkiej masie, następnie kształt, wizerunek - ściślej, pierwowzór, postać mająca własne cechy charakterystyczne wypływające z jej natury; zbiór cech charakterystycznych stanowiących odrębność pewnej postaci „Zdaleka była to udatna maseczka, zbliska typ stary i pospolity" J.I. Kras. 58.42. „W rysach twarzy miała typ arystokratyczny" ib. 46.62. „W trumience leżało ciało starca, którego głowa, typu jakiego już dziś nie widać, spokojnego snu wyraz nosiła" ib. 72.7. „Ubrany wedle najostatniejszej mody, mógł służyć za typ eleganta i paniczа" ib. 111. „Typ słowianki i polki wykwitł w nim przedziwnie pełen i wybitny" ib. 73.6 „Jako typ księdza dawnej daty, zasługuje na bliższe zapoznanie" A. Wilcz. Fot. 1.113 „Jest takiej mo-

wa o Karolu Radziwille... Najpopularniej-
szy człowiek wieku swojego, a może typ
popularności polskiego pana owego czasu"
W. Sol 3. 34- „Najszczęśliwiej obmyślana
i przeprowadzona postać w sztuce, a pod-
niesiona ~~do go~~ wyborną grą artysty prawie
do godności typu" Wiek 1877. 81 „Zadziwia
nas ten pisarz nietylko mnogością ty-
pów, ale także ich rozmaitością" Tyg. Il.
2.5. 311.

235

172

Typowość -i. ż. bez l.mn. zbiór cech charakterystycznych, sprawiających, że pewna postać jest typem

Typowy -a -e, posiadający wszystkie cechy typu, stanowiący typ „Daniel-Bazka powierzchownością stanowił sprzeczność z Szamylem, jakkolwiek przedstawiał w swej osobie postać typową czerkieską" J. Gord. Kauk. 91.

136

173

Tyraljér-a. m. -ry-ów mn. franc. tirailleur, od tirailler, strzelać bez porządku, żołnierz strzelający w rozsypce, przed kolumną, to co w konnicy flankier

Tyraljérski-a-ie, od tyraljérów, strzelający pojedyńczo, w rozsypce, dla niepokojenia i wciągnięcia do bitwy nieprzyjaciela || posp. fig. działający zaczepnie dla wyciągnięcia na słowo, wybadania stanu rzeczy lub przeciwnika i t. p. „Ta pierwsza tyraljérska wycieczka nadzwyczaj go zasmuciła, przekonał się bowiem, że nie będzie to tak łatwo wymknąć się z domu bez żony" A. Wilcz. Wiek 1878. 284.

Tyrpać-ał-pie ~~ś.cz.~~ ndkn. prow. gw. tarmosić, targać, kuksać „nie tyrpaj mnie, com ci uczinił?"

175
138

Tysiąc – a. m. ce – cy jako liczba, cóło, jako rzecz. mn. ξ „tysiąc nocy" tytuł fantastycznych powieści wschodnich, posp. dziwne awantury, „Ale bo to historja z tysiąca nocy, prosze pana, tak że ażnie wierzyć się nie chciało" JJ. Krasz. Wiek 1878. 55. ξ posp. „tysiące" wyraz pieszczotl. „moje tysiące" = mój skarb, moja pociecha, moje najdroższe „Marysiu moja, Marysiu, moje sto tysięcy.." J. Kopern. Pieśni Górali 68. 53.

Tysiącoletni-ia-ie, tysiąc lat trwający

„Był on (dąb) świadkiem tysiącoletnich może dziejów" J.I. Krasz. Lubo. 1. 226 „Tysiącoletnie dałeś panowanie ubrane w śnieżne, przedchrześcijańskie blaski" Z. Krasiń. 2. 301.

176 140

Tysiącolicy -a -e, różnolicy, zmieniający co chwila fizjognomię, wyglądający coraz inaczej; „Czarodziejka tysiącolica, codzień odmienna i niepojęta istota" JJ. Krasz. 73.12.

Tysiączyna -y, ż. lp. nm. zdrb. pogardl. (tysiąc, w znacz. pieniędzy, liczby tysiąc np. złotych, rubli i t.d., z trudem zebrany i t.p. „Jak się rozniesie, że mam te głupie parę tysiączynów, to zaraz rozgłoszą żem bogacz" W. Kur. Wieb 1886. 166.

<u>Tytan</u>-a m. <u>-ny</u>-ów mn. grec. titanoi, w mytol. grec. nazwa najstarszych bogów, uosobienie gwałtownych potęg natury; przen. człowiek odznaczający się potęgą na polu działania, olbrzym inteligencji, pracy, męstwa i t.p. „O! jacy my pigmeje w porównaniu tych tytanów!" Bodz. Opow. lit. 212 (1)

<u>Tytaniczny</u>-a-e, od tytanów, właściwy tytanom, olbrzymiej potęgi cechy ~~dwóch dokonujących~~ mający „Wracał z owych bojów tytanicznych, co się hukiem dział tysiąca po świecie rozlegały" JJ. Kras. Strzecha 1878. 6. „I tak minęły wszystkie lata wojen i owych walk tytanicznych, w których się parowały ze sobą główne żywioły dwóch światów" Z. Kaczk. 5. 107 „Pieśni mamy potężne, wspaniałe, tytaniczne — bo w nie przelaliśmy całe życie nasze, całą duszę" Jul. Ochor. Niwa 7. 3.

(1) „Brzegiem gór... wszystkie to spomniony gościniec, olbrzymie dzieło, nad którem pracowali nie ludzie ale Tytani" z Gord. kant. 18.

<u>Tytus</u> - a. m. imię męzkie, spieszcz. <u>Tycio</u> - a. m. - „Pan Tytus wiele podróżował" JJ. Krasz. 72. 119. „Tycio czytywał czasem francuzkie romanse" ib. 120.

214

Trzaskawka - i. ż. wki - wek nm. tasiemka przywiązana do bata dla trzaskania nim. „Co to uciechy, gdy do bacika wiązał trzaskawkę dla panicyka!” S. Prusz. Zagr. wsi 53.

245
188

Trzepać -ał -pie sł. cz. ndk. § Trzepnąć -ął -pnie dk. jedntl. np. „Trzepnął go po łapie raz ale dobrze" § obsc. trzepnąć kobietę, zobłapiać, zerżnąć, zchędożyć, użyć cieleśnie § — się sł. zaim. mówiąc o kobiecie, chędożyć się, obłapiać się, dawać mężczyznom

246

129

Trzepaczka, i. ż. czki-czek lm. ż m. o człowieku, lubiący trzepać, bić, pogromca w bitwach „Przez wszystkie wojny tego trzepaczki trzymałem się Czarnieckiego" Pasek Pam. 13.

247
130

Trzepatkowski -ego m. wszy-skich Trzepatkowska -iej ż. -skie -ich mn. nazwisko wymyślone, oznaczające osobę gadatliwą, trzepiącą słowa, mówiącą co ślina do ust przyniesie „Niepodobna żeby miało być prawdą, co sobie ta trzepatkowska uroiła" Wł. Sab. Strzecha 1873. 110.

248
131

Trzeszczeć, -ał, -y st. nij. ndkn. § fig. ponosić szkodę, zmniejszać się, wypróżniać się przez wydatek „Co kłopotu, zgryzoty, a worek trzeszczy" Z. kaczk. 4. 276 „Gdzie swe wojska rozłożył, już tam był zaraz i komisaryjat i taryfa gotowa, od której dziwnie trzeszczały spichrze i wymiatały się gospodarskie obory" ib. 10. 151.

CAMBRIDGE
GREAT BRITAIN
PAID ½D
28 OCT 38

In case of non-delivery please return to

GALLOWAY & PORTER LTD.,
UNIVERSITY BOOKSELLERS
CAMBRIDGE (ENG.).

Please state wants for

SECOND-HAND
AND OUT-OF-PRINT BOOKS

❖

BOOKS PURCHASED
in large or small quantities

❖

LIBRARIES VALUED
for probate or purchase

❖

New & Second-hand
BOOKSELLERS

The Librarian,
Universite Jagellonienne,
Krakow,
Poland.

6891

6891/II
t. XIV

T.